

КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

Адной з тэм традыцыйнага "круглага стала" да гэтай даты ў рэдакцыі "К" была рэвіталізацыя Палаца Манюшкаў у Смілавічах. Хто ведае, мо вежы, што захаваліся ў помніку пасля ўсіх перабудоў, калісьці натхнілі ўрадженца Смілавічаў Хаіма Суціна і на выяву Шартрскага сабора? Ёсць нешта агульнае ў гэтым "строі спічастых вежаў" ...

18 красавіка —
Міжнародны дзень
аховы помнікаў
і гістарычных
мясцін

Фота Юрыя ІВАНОВА

РЭВІТАЛІЗАЦЫЯ НА ПАРАЛЕЛІ СУЦІНА

"СЛАВЯНСКІ БАЗАР У ВІЦЕБСКУ".
АДБОРЫ НАШЫХ КАНКУРСАНТАЎ:
ІМІДЖ, РЭПЕРТУАР,
ПАДРЫХТОЎКА, "РАСКРУТКА"

С. 4

Правілы суботніка
на гістарычным
аб'екце

С. 4

Брэст: кан'юнктура
і бізнес-план

С. 13

Лепель робіць стаўку
на прадзюсіраванне...
цмока?

С. 10 — 11

Сенсацыя
пра Васіля
Цяпінскага

С. 14

Рэцэнзія ў нумар:
"Раскіданае..."
кім?

С. 8 — 9

"Міша",
цвік і більярдны
шар: ад чаго
Нацыянальны мастацкі
ратуе шэдэўры?

С. 5

Панарама Пецярбурга

Летась Дні культуры нашай краіны праходзілі ў Санкт-Пецярбургу, а сёлета "Паўночная Пальміра" завітае да нас.

Дні культуры Санкт-Пецярбурга ў Рэспубліцы Беларусь пройдуць з 15 па 19 красавіка. Яны распачнуцца канцэртамі Дзяржаўнага акадэмічнага аркестра імя В.Андрэева на сцэне Беларускай дзяржаўнай філармоніі. Тым жа днём у Нацыянальным мастацкім музеі Рэспублікі Беларусь адкрыецца выстаўка "Мастацкі Пецярбург: шкло, эмаль,

кераміка". Яна будзе працаваць да 20 мая. У экспазіцыі — дэкаратыўна-прыкладное мастацтва з фондаў Ялагінааўстраўскага палаца-музея і майстэрняў сучасных мастакоў.

Да праграмы Дзён далучаны Дом-музей І з'езда РСДРП. У ягоных сценах адкрыецца выстаўка "Ульянаў: палечнікі і апаненты", якую ладзіць Мемарыяльны музей "Разначынны Пецярбург". А ў Нацыянальным гістарычным музеі разгорнецца экспазіцыя пад назвай "Гістарычная мазаіка" ад Дзяржаўнага музея гісторыі Санкт-Пецярбурга "Петра-

паўлаўская крэпасць". У выглядзе васковых фігур перад гледачамі паўстануць постаці расійскай і савецкай гісторыі — імператары, генсекі, вайскоўцы.

На сцэне Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя М.Горкага будзе гасцяваць Санкт-Пецярбургскі акадэмічны тэатр камедыі імя М.Акімава са спектаклем "Доктар філасофіі".

Верагодна, што ўзначаліць дэлегацыю гасцей выконваючы абавязкі старшынні Камітэта па культуры Санкт-Пецярбурга Барыс Іларыёнаў. **П.В.**

Мабыць, нішто не дае таго аб'ектыўнага ўяўлення пра асобу, як ягоная. Цягам месяца з 12 красавіка наведвальнікам Нясвіжскага палаца-паркавага ансамбля прадставіцца магчымасць зазірнуць у "думкі" "некаранаваных каралёў Рэчы Паспалітай". У палацы разгорнута выстаўка "Кніжныя скарбы Радзівілаў".

Пра што думалі Радзівілы?

Да праекта спрычыніліся Нацыянальная бібліятэка Беларусі і Цэнтральная навуковая бібліятэка імя Якуба Коласа Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі. Кнігі на выстаўцы прадстаўлены так, як яны, паводле гістарычных звестак, мусілі размяшчацца ў бібліятэцы славутага роду. Прынцып гэты нязменны з XVI стагоддзя. Сем вітрын — гэта сем аддзелаў з найбольш каштоўнымі асобнікамі кніг па гісторыі, тэалогіі, праве і навуках, літаратуры. Гледачы не абмінуць увагай выданні XVIII стагоддзя, што выпусціла Нясвіжская друкарня, творы Радзівілаў і пра Радзівілаў. Выстаўка дапоўнена партрэтамі валадароў бібліятэкі з фондаў музея-запаведніка "Нясвіж".

Цікавае даследчыкаў да Нясвіжскай бібліятэкі застаецца нязменнай ужо цягам чатырох стагоддзяў. Сярод іншага, яна абумоўлена тым, што гэтая прыватная бібліятэка выконвала ролю дзяржаўнага кнігасховішча Вялікага Княства Літоўскага. Сёння ж радзівілаўскія старадрукі — гэта свайго роду перліна Цэнтральнай навуковай бібліятэкі.

12 красавіка на цырымоніі адкрыцця экспазіцыі адбылася прэзентацыя каталога "Бібліятэка Радзівілаў Нясвіжскай ардынацыі". Ён уяўляе з сябе поўнае апісанне выданняў XVII стагоддзя са згаданай бібліятэкі, якія захоўваюцца ў ЦНБ. Над каталогам працаваў калектыў пад кіраўніцтвам Аляксандра Стэфановіча. Гэта прамежкавы вынік доследу "Бібліятэка Нясвіжскай ардынацыі князёў Радзівілаў у фондах ЦНБ НАН Беларусі: вывучэнне складу і навуковае апісанне дакументаў", які распачаўся ў 2005 годзе і разлічаны на дзесяцігоддзе.

А тыднем пазней, 19 красавіка, Нацыянальны мастацкі музей прапануе гледачам свой погляд на культурную спадчыну Радзівілаў праз інтэрактыўную праграму "Несапраўдны тэатр Пяне Каханку" ад творчага калектыву "Майстэрня ўражанняў". **П.В.**

На ўзроўні Савета Еўропы

15 — 16 красавіка ў Маскве адбудзецца X канферэнцыя міністраў культуры краін — членаў Савета Еўропы. У ёй возьмуць удзел больш за 230 дэлегатаў з 50 краін. Беларусь на канферэнцыі прадставіць міністр культуры Барыс Святлоў.

Пад час мерапрыемства, якое адбудзецца ў будынку Вялікага тэатра Расіі, будуць разгледжаны такія важныя пытанні, як мультыкультуралізм,

выкарыстанне інавацыйных тэхналогій у сферы культуры, роля Савета Еўропы ў культурных працэсах, павышэнне эфектыўнасці супрацоўніцтва, прыцягненне грамадзян у культурнае жыццё краіны і многія іншыя тэмы.

У рамках канферэнцыі, як мяркуецца, адбудуцца асобныя сустрэчы міністраў культуры краін СНД і славянскіх дзяржаў. Напрыканцы мерапрыемства будзе прынята сумесная заява ўсіх удзельнікаў канферэнцыі. **Н.П.**

Аб'ява*

Дворец Рэспублікі
объявляет конкурс на замещение вакантных должностей в Президентский оркестр Рэспублікі Беларусь:

артист эстрадно-симфонического оркестра:
— контрабас — 1 чел.;
— электрогитара — 1 чел.;
— валторна — 1 чел.;
— саксофон-тенор,
— баритон — 2 чел.;
— ударные инструменты — ударная установка,
— перкуссия (на время отпуска по уходу за ребенком) — 1 чел.

Срок подачи заявок и документов — до 25 апреля 2013 года, по адресу: 220030, г. Минск, Октябрьская пл., д. 1.

К заявлению прилагаются документы, предусмотренные Инструкцией о порядке проведения конкурса, утвержденной Министерством культуры Рэспублікі Беларусь от 22.01.2009 № 3.

Для резюме:
факс: 229-91-84; e-mail: dirork@yandex.ru
Дополнительная информация — по телефонам: 229-90-50, 229-90-08, 229-90-04.

Паважаныя чытачы!
Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах сённяшняга нумара.
Пішыце на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77 або kultura@tut.by,
тэлефануйце ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97, **абмяркоўвайце** тэму на www.facebook.com/kimpresby,
www.twitter.com/kultura_by!

НАГАДВАЕМ!
ПРАЦЯГВАЕЦА ПАДПІСКА НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА" НА МАЙ І ЧЭРВЕНЬ 2013 г.

Падпісныя індэксы:
індывідуальная падпіска — 63875,
ведомасная падпіска — 638752.

Кінастудыя "Беларусьфільм" сумесна з расійскімі партнёрамі працягвае здымкі дванаццацісерыйнай стужкі "Вой, мамачкі!", сюжэт якой складаюць гісторыі самых розных жанчын, што ў хуткім часе стануць мамамі.

Літаральна некалькі дзён таму ў будынку, дзе якраз і знаходзіцца рэдакцыя газеты "Культура", праходзілі здымкі адной з серый "...Мамачак". Карэспандэнт "К" даведаўся, над якой з тузіну гісторый працуе група.

"...Мамачкі" ля рэдакцыі

— Зараз мы здымаем сцэну размовы галоўнага рэдактара жаночага часопіса з фатографам, яе мужам, — распавядае рэжысёр-пастаноўшчык Іван Паўлаў. — Гэта жанчына з тых, каму можна пазаздросціць: добры муж, цудоўная работа і доўгачаканае дзіця. Яна не можа стрымліваць эмоцыі ад радасці і дзельціца самымі патаемнымі моманта-

мі свайго жыцця з суседкамі па палаце. Кадры ў рэдакцыі і на лесвічнай пляцоўцы, над якімі мы працуем зараз, якраз і ёсць тыя шчаслівыя ўспаміны герайні.

Асноўныя сцэны фільма здымаюцца ў павільёне кінастудыі, дзе спецыяльна для "...Мамачак" пабудавалі маленькае аддзяленне паталогіі радзільнага дома. Тут ёсць некалькі палат, ардынатарская, сталоўка і фае. Па словах Івана Паўлава, на пачатку работы даводзілася працаваць у Рэспубліканскім навукова-практычным цэнтры "Маці і дзіця", што,

зразумела, перашкаджала групе ды і сапраўдныя пацыенткі пачувалі нязручнасці. Але, праўда, знайшлося і некалькі смелых будучых мам, якія пагадзіліся паўдзельнічаць у рабоце над серыялам.

Надзея ПЯКАРСКАЯ
На здымках: на пляцоўцы "...Мамачак"

Фота Юрыя ІВАНОВА

Аўтарскае — у сталіцы

Бліжэйшы месяц мінскіх кінаманаў чакае аж тры падзеі: літаральна паралельна ў сталічных кінаатэтрах пройдзе паказ лепшых работ V Усерасійскага фестывалю аўтарскага "кароткага метра" "Арт-кіно", рэтраспектыва фільмаў польскага рэжысёра Якуба Кольскага і праграма сучасных японскіх стужак.

Распачне гэты своеасаблівы марафон кінаатэатр "Камсамолец". Тры дні — з 18 па 21 красавіка — на яго пляцоўцы ўпершыню будуць дэманстравацца лепшыя работы аднаго з самых буйных фестывалю "кароткага метра" ў Расіі — "Арт-кіно". Падзея штогод ладзіцца ў Маскве і больш чым трыццаці расійскіх гарадах. Сёлета магчымасць пазнаёміцца са стужкамі-пераможцамі ды цікавымі конкурснымі работамі форуму атрымалі і мінчане. Спецыфіка "Арт-кіно" — работы, якія зроблены студэнтамі, выпускнікамі кінашкол, незалежнымі аўтарамі, таму паказ у "Камсамольцы" больш разлічы на тых, хто цікавіцца маладым расійскім кінематографам.

А вось прыхільнікам польскага кіно лепш падыдзе прапанова "Перамогі": там 22 красавіка распачнецца рэтраспектыва аднаго з найбольш вядомых сучасных польскіх рэжысёраў аўтарскага кіно Яна Якуба Кольскага. Творы Кольскага вядомыя тым, што ў іх сучаснае пераплятаецца з мінулым, рэалізм з чарадзействам, а хрысціянства з язычніцтвам. Стуж-

кі Якуба Кольскага, які сёння выкладае ў школе кінарэжысуры Анджэя Вайды, неаднаразова адзначаліся на польскіх і міжнародных фестывалях. І акурат у красавіку выдатную падборку яго тытулаваных карцін, куды ўвайшлі такія "хіты" як "Гісторыя кіно ў Папелавых", "Жасмін", "Пад алей ад акна", і пабачыць беларускі глядач. Адзначым, што паказ не адбыўся б без удзелу Польскага інстытута ў Мінску.

Ды, нарэшце, праграма сучаснага кіно Японіі, што пройдзе ў "Цэнтральным" з 24 па 28 красавіка пры падтрымцы Пасольства Японіі ў Мінску. У рамках рэтраспектывы — фільмы не старэйшыя за 2011 год. Усе стужкі — бліскучыя прыклады аўтарскага і жанравага кіно, дзе навацыі і традыцыі набываюць самыя нечаканыя і арыгінальныя кропкі судакранання. Тут і дакументальныя стужкі, напрыклад "Японія за адзін дзень" — дакументальны аўтапартрэт цэлай краіны, зняты звычайнымі людзьмі цягам 24-х гадзін (у памяць аб падзеях 11 сакавіка 2011 года — дня, калі Японія перажыла землетрус і цунамі, што прывялі да аварыі на АЭС "Фукусіма-1"). Пакажуць выбітныя мастацкія кінатворы — напрыклад, удзельнікаў асноўнай конкурснай праграмы 64-га Канскага кінафестывалю "Ханэдзу" Наомі Кавасэ і "Харакіры" Такасі Мііке... Важна адзначыць, што адну са стужак праграмы — карціну "Гасціннасць", якая атрымала прыз у секцыі "Японскія вочы" Такаіскага міжнароднага кінафестывалю, асабіста прадставіць яго рэжысёр Кодзі Фукада, што прыедзе ў Мінск.

Д.А.

Статусы аўтэнтыкі і Статута

У другой палове красавіка ў Мінску адбудуцца адразу дзве Міжнародныя навуковыя канферэнцыі, прысвечаныя захаванню, вывучэнню і папулярнаму беларускай культуры.

Адна з іх — IX Міжнародныя кнігазнаўчыя чытанні на тэму "Статут Вялікага Княства Літоўскага ў гісторыі культуры Беларусі" — пройдзе 18 — 19 красавіка ў Нацыянальнай бібліятэцы. Пад час канферэнцыі навукоўцы з Расіі, Літвы, Латвіі, Украіны, Польшчы і Італіі абмяркуюць не толькі помнік прававой культуры беларускага народа — Статут 1588 года, але і кніжную

культуру ВКЛ увогуле, помнікі XVI стагоддзя ў фондах бібліятэк, архіваў, музеяў. Акрамя таго, будзе ўзнята тэма віртуальнай рэканструкцыі выданняў.

"У рамках канферэнцыі ў галерэі "Лабірынт" Нацыянальнай бібліятэкі адкрыецца выстаўка "Вялікі Статут Вялікага Княства", прымеркаваная да 425-годдзя зацверджання гэтага дакумента, — распавядае загадчык сектара музейнай дзейнасці навукова-даследчага аддзела кнігазнаўства Нацыянальнай бібліятэкі Тацяна Салега. — Выстаўка прадставіць выданні Статута ВКЛ з фондаў Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі і Музея гісторыі Магілёва. У свеце ўвогуле налічваецца толь-

кі каля трыццаці асобнікаў гэтага выдання (у Расіі, Польшчы, Літве, Украіне і Вялікабрытаніі), а ў Беларусі захоўваецца толькі адзін, які быў выкуплены намаганнямі грамадскасці ў прыватнага калекцыянера з Масквы летась".

26 — 28 красавіка ў іншым фармаце пройдзе VII Міжнародная навуковая канферэнцыя "Аўтэнтычны фальклор: праблемы захавання, вывучэння, успрымання" ў Беларускім дзяржаўным універсітэце культуры і мастацтваў. Акрамя пленарных і секцыйных пасяджэнняў, дзе заслушаюць выступленні вядучых айчынных і замежных фалькларыстаў, этнаінструменталістаў,

культуролагаў, гасцей падзеі чакае этнаграфічны канцэрт "Фальклор беларускай глыбіні".

"Мы запрасілі чатыры аўтэнтчныя калектывы, дзіцячы танцавальны гурт, — кажа загадчык кафедры этналогіі і фальклору Вячаслаў Калаціз. — Зразумела, што з-за транспартных ды фінансавых праблем не ўсе змогуць да нас дабрацца, але, спадзяюся, што большасць, усё ж, прыедзе. У рамках канферэнцыі нас наведваюць яшчэ і замежныя калектывы, якія вывучаюць і пераймаюць рэпертуар, стыль выканання рэгіянальнага традыцыйнага мастацтва Беларусі, Расіі, Украіны і Літвы. Акрамя таго, у апошні дзень мерапрыемства для замежных удзельнікаў будзе зладжана этнаграфічная экскурсія ў Заспаўе".

Надзея ПЯКАРСКАЯ

Цікавы і далёка не ўсім вядомы факт: аказваецца, фестывалі беларускай народнай музыкі праводзяцца не толькі на тэрыторыі нашай краіны, але і за яе межамі. Яскравы прыклад — фестываль "Прымацкая бяседа", які ўжо больш за дзесяцігоддзе ладзіцца на Беласточчыне з удзелам вядомых беларускіх выканаўцаў і калектываў з нашай краіны і з Польшчы. Днямі адбылася сустрэча міністра культуры Беларусі Барыса Святлова з арганізатарам фестывалю Юрыем АСТАПЧУКОМ. Пасля перамоў мастацкі кіраўнік гурта "Прымакі" адказаў на пытанні "К".

Фота Кастуся АНТАНОВІЧА

На "...бяседу" ў Міхалова

— Што ўяўляе з сябе "Прымацкая бяседа" і ў чым адметнасць сёлета фестывалю?

— Гісторыя фестывалю налічвае трынаццаць гадоў. Першапачаткова ён называўся "Сяброўская бяседа" і праводзіўся ў Гарадку. Пасля пераезду ў Міхалова праект атрымаў новую назву — "Прымацкая бяседа". Хочацца сказаць, што з самага пачатку заснавання фестывалю мы глэнна супрацоўнічаем з Міністэрствам культуры Беларусі, адчуваем яго вялікую падтрымку. І, як запэўніў Барыс Святлоў, сёлета таксама чакаецца істотная дапамога з беларускага боку. Так, прыезд калектываў на форум будзе фінансавана беларускімі партнёра-

мі. Калі ж казаць пра наш фестываль, то ён хоць і не цалкам прысвечаны фальклору, але адлюстроўвае даўнія беларускія традыцыі. "Прымацкая бяседа" заўсёды распачынаецца ў першую суботу жніўня ў мястэчку Міхалова, што амаль на мяжы Польшчы з Беларуссю.

— Хто ўдзельнічае ў фестывале?

— На 99% на фестывалі прадстаўляецца беларуская культура. Ужо маем дамоўленасць з вядомымі калектывамі і выканаўцамі адносна ўдзелу ў сёлета "Прымацкай бяседзе". Так, летась у нас выступалі "Купалінка" і "Песняры". Сёлета на фестываль запрашаны "Бяседа", "Неруш", "Беларусы", Алена Лан-

ская і Аляксей Хлястоў, а таксама некаторыя іншыя не менш вядомыя выканаўцы, з якімі цяпер абмяркоўваюцца ўсе ўмовы выступлення.

— Наколькі запатрабаваны фестываль па-за межамі Міхалова?

— Форум з'яўляецца міжнародным. Традыцыйна да нас прыязджаюць аматары музыкі з усёй Польшчы, а таксама госці з Францыі, Англіі і іншых еўрапейскіх краін. Нам важна паказаць, што беларуская супольнасць у Польшчы мае свае адметныя рэгіянальныя традыцыі, а разам з тым захоўвае і шану нацыянальны каларыт, родную культуру.

— Пад час правядзення буйных айчынных фестывалю часта ўзнікае праблема з пражываннем турыстаў. Наколькі актуальна гэтае пытанне для "Прымацкай бяседы"?

— У нас турыстаў з гасціннасцю прымаюць не толькі шматлікія гатэлі, турбазы ў Міхалове і яго ваколіцах, але і мясцовыя хлябары. Зняць пакой на час фестывалю не з'яўляецца праблемай. Мы прытрымліваемся наступнай думкі: важна, каб турыст не толькі пабываў на музычных выступленнях, але і змог пагуляць па нашым мястэчку, пабачыць яго адметнасці. Усю неабходную інфармацыю пра

фестываль і пражыванне ў Міхалове можна знайсці на старонцы нашай гміны ў Інтэрнэце. Дарэчы, на форум збіраецца больш за 7 тысяч чалавек. Пры гэтым захоўваецца ўтульная атмасфера.

— "Прымакі" — гэта фальклорны калектыв?

— Не зусім. Наш калектыв лічыцца эстрадным. Тым не менш, мы імкнёмся працаваць у рэчышчы традыцыйнай беларускай культуры. Па нашых сцэнічных касцюмах, дарэчы, зробленых у Беларусі, можна пазнаць, да якой культуры мы належым. Фінансавую падтрымку нам аказвае і мясцовая гміна, з якой заключана афіцыйная дамова.

— Наколькі рэальна зрабіць бязвізавы ўезд для гасцей фестывалю з Беларусі?

— Пытанне з бязплатнымі візамі для беларусаў разглядаецца. А цяпер рэалізуецца цікавы праект, паводле якога кожны ахвотны можа набыць білет у Падляскую оперу і філармонію ды атрымаць бязплатную візу. Ведаю, што такім чынам Беластоцкі тэатр наведзілі некалькі тысяч беларусаў. Спадзяюся, што нешта падобнае атрымаецца рэалізаваць і для наведвальнікаў "Прымацкай бяседы".

Кастусь АНТАНОВІЧ

Фота Юрыя ІВАНОВА

"Прымакі" пад час канцэрта ў Белдзяржфілармоніі.

Тэставае "падарожжа" з заплюшчанымі вачыма

У хуткім часе ў Мінску пачнуць праводзіць тактыльныя экскурсіі па горадзе для людзей са слабым зрокам. Прэзентацыя праекта "Дакрананне да Мінска" пройдзе ў рамках Фэсту экскурсаводаў 20 — 21 красавіка, дзе арганізатары прадэманструюць тэставае "падарожжа" па плошчы Свабоды.

Пластыкавыя макеты помнікаў архітэктуры XVII — пачатку XX стагоддзя ствараць з дапамогай 3D-прінтара, магчымаасці якога дазваляюць дакладна перадаць асаблівасці стылю таго або іншага будынка.

— Мы вырашылі пачаць з архітэктурных помнікаў на плошчы Свабоды — Ратушы, Кафедральнага сабора, адноўленай у якасці канцэртнай залы царквы Святога Духа, — кажа арганізатар праекта "Дакрананне да Мінска" Людміла Скрадаль. — Крыху пазней можна ўжо будзе перайсці да стварэння макетаў Бернадзінскага манастыра і Езуіцкага калегіума. Плошча Свабоды — вельмі зручнае месца для рэалізацыі праекта, паколькі ўсе помнікі гісторыі і архітэктуры знаходзяцца побач, што дазваляе

ўявіць усё ў комплексе. Увогуле, наша мэта — даць магчымаасць людзям з праблемамі зроку пазнаёміцца з родным горадам. Дзякуючы створаным барэльефным пласцінам яны змогуць тактыльным метадам вывучыць асаблівасці разнастайных архітэктурных стыляў і зразумець, як жа выглядаюць тыя славутыя будынкi, пра якія распавядае экскурсавод...

Па словах Людмілы Скрадаль і аўтара ідэі Юліі Валента, перад пачаткам рэалізацыі праекта было праведзена шмат апытанняў сярод людзей са слабым зрокам, каб выявіць, наколькі цікавыя для іх такога кшталту экскурсіі і пра што канкрэтна яны хацелі б даведацца. Па выніках апытання, патэнцыйныя турысты больш за ўсё імкнуцца пазнаёміцца з інтэр'ерамі будынкаў, фасадамі, асаблівасцямі архітэктурных стыляў Чырвонага касцёла, Ратушы, Храма Усіх Святых, Кафедральнага сабора. Вялікую цікавасць выклікала і Нацыянальная бібліятэка, бо зусім нямногія сярод людзей са слабым зрокам уяўляюць, як выглядае купал-дыямент. Сярод апытаных былі і ахвотныя дакрануцца да помнікаў Полацка, Віцебска, Гродна, Нясвіжа, "пабываць" у Брэсцкай крэпасці і Белаважскай пушчы.

Макет з пластыка.

— Зараз ужо на 40% падрыхтаваны макет сталічнай Ратушы, — працягвае Людміла Скрадаль. — Цалкам гатовы барэльеф фасада будынка. У бліжэйшы час мы плануем скончыць першую пластыкавую мініяцюру архітэктурнага помніка, а потым, не чакаючы афіцыйнай прэзентацыі, запрасім тэставую групу і правядзём пробную экскурсію, пасля якой адразу будзе зразумела, ці ў правільным кірунку мы рухаемся...

Акрамя праекта "Дакрананне да Мінска" ў рамках Фэсту экскурсаводаў, прымеркаванага да Міжнароднага дня помнікаў і гістарычных мясцін, традыцыйна пройдучы каля сарака новых бязплатных экскурсій, сярод якіх, напрыклад, — "Мінск Манюшкі", "Гісторыя паштовай сувязі", "Мінск татарскі", "Мінскія гімназісты 100 гадоў таму", "Міжваенны бандыцкі Мінск". Чакаюцца анімраваныя веласпедныя туры і экскурсіі на замежных мовах.

Надзея ПЯКАРСКАЯ

Дзяжурны па нумары

Прадзюсарскі балет: а як выглядалі б мы?

Ці здзівіш нас "канцэртм балетных зорак"? Пад такой назвай, здараецца, прыязджаюць не самыя лепшыя расійскія салісты, паказваючы, акрамя "сярэдне" выкананай класікі, сумнеўныя нумары эстраднага танца, прыдатныя для карпаратыўнай вечарыні, а не для сцэны Вялікага тэатра.

Гэтым разам зоркі сусветныя: не адно паводле "геаграфіі" (з Вялікабрытаніі, Германіі, ЗША, Нідэрландаў, Партугаліі, Францыі і іншых краін), але і па сваім узроўні. Харэаграфія — выбітная: ад класікі да неакласікі і мадэрна, уключаючы такую культуравую ў балетным свеце фігуру, як Уільям Фарсайт. Музыка — самая разнастайная (праўда, у запісе, як заўсёды бывае ў такіх выпадках): ад сімфанічнай да мінімалісцкай і ўсялякіх натуралістычна шумавых эфектаў. Драматургія канцэрта — лагічная: ад улюбёнага публікай рэпертуару XIX стагоддзя да сучаснасці і назад. Акрамя Мінска, выступленне яшчэ і ў Віцебску, які вядомы сваім Міжнародным фестывалем сучаснай харэаграфіі.

Мо разгадку падарунка трэба шукаць у тых, хто яго арганізоўваў і праводзіў? Тут сакрэта няма: гэта менавіта той варыянт, які залогам якасці канцэрта становіцца імя прадзюсара і менеджара — дарэчы, беларуса. Урадженне Мінска, сын беларускага дырыжора Аркадзя Берына Мак-

сім Берын узначальвае адно з еўрапейскіх канцэртных агенстваў і не ўпершыню ладзіць у нас падобныя праекты — заўсёды ўзроўню экстра-класа.

Цяперашні гастрольны шлях балетных зорак працягнуў лепшыя традыцыі еўрапейскіх турнэ XIX стагоддзя: едучы ў Расію, знакамітыя госці абавязкова завіталі "па дарозе" ў беларускія гарады. Так было і гэтым разам: выступішы ў Маскве і Санкт-Пецярбургу, артысты рушылі ў Віцебск, Мінск, далей — у Талін і Хельсінкі.

Адзначым і тое, што ў Віцебску, дзе канцэрт быў менш працяглым, але больш насычаным сучаснымі нумарамі, выконвалася і... "Мазурка", дзесяцігоддзе таму пастаўленая "былым нашым" Раду Паклітару на музыку Ф.Шапэна і вядомая ў нас у выкананні заслужанай артысткі Беларусі Юліі Дзятко. Дый пад час мінскага канцэрта не давала спакою думка: а як бы глядзеліся побач з сусветнай неакласікай і мадэрнам тыя ж Адажыя народнага артыста Беларусі і СССР Валянціна Елізар'ева ці іншыя фрагменты з яго балетаў? Дык вось, яны не толькі не згубіліся сярод усёй той раскошы, але і, пры адпаведным выкананні, яшчэ і ўпрыгожылі б канцэрт, стаўшы ягонымі рызыначкамі.

Але — няма елізар'еўскіх нумароў у рэпертуары сусветных знакамітасцей! Дбаючы пра адметнасць нашага тэатра, харэограф не пагаджаўся пераносіць свае працы на іншыя сцэны. Сёння ж яго балеты патроху знікаюць і з беларускай культурнай прасторы. Пэўна, менавіта дзеля таго, каб праз колькі гадоў было што... адраджаць? Што ж, таксама пазнавальная "беларуская рыса" ці нават "нацыянальная традыцыя"...

Надзея БУНЦЭВІЧ

На гэтым тыдні былі вызначаны ўдзельнікі міжнародных конкурсаў "Славянскага базару ў Віцебску-2013". Нашу краіну прадставяць дзве юныя мінчанкі: адзінаццацігадовая Паліна Бурло і на год за яе малодшая Саша Лакціёнава. А сярод дарослых канчатковы выбар будзе зроблены днямі. Папярэдне журы на чале з першым намеснікам міністра культуры Беларусі Уладзімірам Карачэўскім спынілася на двух Аляксандрах: Кавалёве і Салаўёве. Адзін з іх стане асноўным прэтэндэнтам, другі — дублёрам.

за леташні, але пры гэтым дастаткова роўным. Часта "разбежка" паміж тым, як выступалі ўдзельнікі, была мінімальнай, і гэта вымушала журы вырашаць няпростыя задачкі — ажно ў некалькі хвілін, як гэта адбылося ў дарослым конкурсе. На дзіцячым жа журы паэксперыментавала: акрамя добра вядомай Сашы Лакціёнавай, якая займаецца ў Нацыянальным цэнтры музычнага мастацтва імя У.Мулявіна пад кіраўніцтвам Святланы Стацэнка, абралі яшчэ Паліну Бурло — уладальніцу вельмі моцнага народнага голасу і менавіта народнай спеўнай манеры. На думку большасці членаў журы, такая "неўпісанасць" дзяўчыні і яе пераважна народнага рэпертуару ў агульную эстрадную конкурсную

навуальных устаноў былі канкурсанты: маўляў, скажы, хто ты. Як ні дзіўна, але БДУКІМ, які, здавалася б, павінен забяспечваць краіну эстраднымі спеўнымі кадрамі, аказаўся прадстаўлены ўскосна. Бо вылучаны Саша Салаўёў не толькі пяцікурснік гэтай ВНУ, але і, з самога дзіцяства, выхаванец кампазітара Алены Атрашкевіч, а цягам апошняга часу — саліст Нацыянальнага акадэмічнага канцэртнага аркестра Беларусі пад кіраўніцтвам народнага артыста краіны, прафесара Міхаіла Фінберга (які ў працы журы, між іншым, не ўдзельнічаў). А вылучаны таксама Аляксандр Кавалёў — выкладчык БДУКІМ, які прыйшоў сюды пасля заканчэння Бе-

Пасля дзіцячага праслухоўвання, якое парадавала куды больш, востра паўстала пытанне: куды ж знікаюць тыя адораныя дзеці, якіх у нас так багата, і становіцца ўсё больш? Праблема гэтая хвалюе даўно, а разгадка яе, пэўна, на паверхні. У дзіцячым "адказным" за падрыхтоўку з'яўляюцца настаўнікі і бацькі. Здараецца, прымушаюць дзіця займацца, бо клопацца пра яго будучыню. З узростам гэтыя функцыі ў куды большай ступені ўскладаюцца на самога спевака. Выкладчык можа толькі накіраваць у правільны бок, астатняе ж — самастойная праца, без якой ніколі нічога не будзе. Вось і не "запальваюцца" зоркі! На праглядах у вочы кідалася нават самастаўленне артыстаў да сцэ-

Просты алгарытм талакі

Міжнародны дзень аховы помнікаў і гістарычных месцаў, які адзначаецца 18 красавіка, спарадзіў у нашых краях добрую традыцыю: ладзіць суботнікі або талокі на тых аб'ектах спадчыны, якія асабліва патрабуюць увагі. Як падаецца, многія неаб'якавыя людзі шчыра імкнуцца таксама спрычыніцца да гэтага спантаннага, але правільнага руху. Зрэшты, многія не ведаюць, з чаго пачаць. Вырашыўшы працягнуць традыцыю "прэс-суботнікаў", прымеркаваных да свята спадчыны, мы пераканаліся ў тым, што тут няма нічога складанага: арганізацыйныя пытанні вырашаюцца досыць лёгка.

Не так даўно "Культура" апублікавала артыкул арт-куратора Змітра Юркевіча, дзе чарговы раз была звернута ўвага на праблемны стан колішняй сядзібы роду Рэйтанаў у вёсцы Грушаўка Ляхавіцкага раёна. Таму ідэя абраць для правядзення суботніка менавіта гэты важны для нашай гісторыі аб'ект узнікла неяк сама сабою. Аўтар матэрыяла спраўдзіў агульнае ім'я памкненне ўмяшцацца ў ход падзеяў і стаць не проста ўдзельнікам талакі, а сапраўдным "прабамам-завадатарам", ды яшчэ і паабяцаў далучыць да справы знаёмых мастакоў.

Натуральна, першым крокам у дадзеным кірунку мусіла стаць атрыманне згоды ў мясцовых уладаў або непасрэдных уласнікаў сядзібы. Начальнік аддзела культуры Ляхавіцкага райвыканкама Ніна Прыхач паставілася да нашай ідэі надзвычай прыязна, паабяцаўшы забяспечыць усім патрэбным інструментам, і нават парайтройкай метраў руберойду.

Руберойд нам спатрэбіўся, каб "зацыраваць" дах у былой спіртоўні сядзібы. Дзірка там невялікая — усяго які метр квадратны, — але ж з-за гэтай "прабоіны" будынак імкліва разбураецца. Вось тут і ўзнікла пытанне: а ці можам мы выконваць такія работы без адмысловага дазволу?

— Паводле артыкула 38 Закону аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны Рэспублікі Беларусь, работы па забеспячэнню належнага тэхнічнага і санітарнага стану матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей (акрамя работ на фасадах), у тым ліку і па іх рамонце, не патрабуюць атрымання дазволу Міністэрства культуры краіны, — патлумачыў начальнік упраўлення па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі Мінкультуры Ігар Чарняўскі.

Тое ж самае тычыцца і высякання хмызоў, якімі параслі тыя часткі сядзібы, што ўжо паспелі ператварыцца ў руіны. Задумалі мы таксама і пазабіваць вокны ды лаз у сутарэнні палаца, які знаходзіцца ў аварыйным стане.

— Натуральна, гэтыя захады намі ўжо былі зроблены, але... увесь час знаходзяцца тыя, хто выбівае шчыты, каб пранікнуць у будынак, — адзначыла Ніна Прыхач.

І праходзяць туды, натуральна, звычайна зусім не на экскурсію — хутчэй, наадварот, з той прычыны, што не разумеюць сапраўднай каштоўнасці гэтага непрыгледнага сёння помніка спадчыны. І таму мы вырашылі ўсталяваць на тэрыторыі сядзібы інфармацыю шчыт са сціслымі звесткамі пра гісторыю сядзібы і роду Рэйтанаў.

Натуральна, такімі заходамі немагчыма вырашыць усе праблемы вялікага палацава-паркавага комплексу. Пра нейкія больш глабальныя спосабы рэвіталізацыі гэтай ды іншых сядзібаў гутарка вялася на "круглым stole" "К", матэрыялы якога — у наступным нумары.

Ілья СВІРЫН

Млява прамармытаць?

Адборачныя туры праслухоўвання былі цікавымі не толькі сваёй інтрыгай, але і агульнай карцінай стану нашай эстрады ў розных узростах катэгорыях. Два дні запар сцэна Маладзёжнага тэатра эстрады была прадстаўлена маладому пакаленню спевакоў, а галоўнымі слухачамі былі не публіка і "групы падтрымкі", а строгае журы — за рэдкім выключэннем, рознае па складзе на дарослым і дзіцячым адборах.

Асабліва сцю гэтага года было яшчэ больш уважлівае стаўленне да кожнага ўдзельніка. Справа не ў тым, што кагосьці даслухоўвалі да канца, а кагосьці — спынялі пасля першага куплета. Галоўнае, што ніхто не застаўся па-за ўвагай. Акрамя членаў журы, на праслухоўванні былі пакліканы рэжысёры, каб запрашаць моладзь да ўдзелу ў канцэртах, у тым ліку — самых прэстыжных. А пасля дзіцячага адбору некаторых кіраўнікоў увогуле папрасілі застацца, і Уладзімір Карачэўскі меў з кожным асобную размову. Ды і ва ўсіх была магчымасць падысці да членаў журы і пачуць заўвагі, парады, ухваленні. На дарослым адборы, акрамя сталіцы, былі прадстаўлены Баранавічы, Барысаў, Віцебск, Гродна, Докшыцы, Магілёў, Маладзечна — праўда, часта адносна, паводле прапіскі, а не месца вучобы ці працы. На дзіцячым — Віцебск, Лепель, Пінск, Чавусы. Прычым, што вельмі прыемна, падрыхтаванасць дзяцей з рэгіёнаў часам нічым не саступала сталічнай. Праўда, сярод дзяцей выявіліся адно руплівыя дзяўчынікі. А вось сярод дарослых пераважалі адважныя хлопцы: ажно сямёра супраць усяго трох дзяўчат.

Увогуле, сёлета агульны ўзровень "кандыдатаў у канкурсанты" быў вышэйшым

На праглядах у вочы кідалася нават сама стаўленне артыстаў да сцэны — вельмі і вельмі адрознае. Усе дзеці — у сцэнічных строях, па просьбе журы выразна называюць сябе і свае песні, па заканчэнні — дзякуюць, часта на роднай мове. Дарослыя — хто ў чым. Маўляў, ішоў паблізу, вырашыў на сцэну зазірнуць. Млява штосьці прамармытаў (а большасць папросту не ведала, што за песні і якіх аўтараў яны выконваюць) — сышоў з незадаволеным выглядам.

палітру можа паспрыяць яе перамозе. Аднак такія меркаванні падзялялі не ўсе. Тая ж спявачка і педагог Вольга Вронская лічыць, што трэба больш плённа і актыўна развіваць выкладанне эстрадных манеры, пачынаючы з самых ранніх гадоў навучання.

— На "Славянскім базары...", — гаворыць яна, — журы дзіцячага конкурсу, здараецца, вылучае спевакоў з выключна акадэмічнай манерай, звяртаючы ўвагу найперш на іх чуючы голас. Не думаю, што гэта правільна. Але, пэўна, трэба было б у будучым праводзіць конкурс па некалькіх намінацыях, бо таленавітых дзяцей навучаюць у розных манерах, і кожны з юных спевакоў павінен мець магчымасць паспаборнічаць са сваімі аднагодкамі. Таму хай будучы і эстрадныя спевы, і акадэмічныя, і народныя. Тым больш, што па апошніх дзвух намінацыях існуюць добра распрацаваныя метадыкі, што бачна і па нашых дзецях.

Практычна для ўсіх асноўнай праблемай стаў рэпертуар. Асабліва, зноў-такі, сярод дарослых. Цікава было прасачыць і тое, з якіх

ларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі і багатай канцэртнай практыкі ў арт-гурце "Беларусы". Дарэчы, у БДАМ вучацца яшчэ двое прэтэндэнтаў: Андрэй Воранаў (па вакале) і Яўген Цымбаліст (па фартэпіяна), за плячыма якога — колішні паспяхова ўдзел у "Верасях". Двое канкурсантаў — выхаванцы Мінскага дзяржаўнага каледжа мастацтваў, дзе камісію мастацтва эстрады (спевы) узначалвае ўсё тая ж А.Атрашкевіч. Гэта Ксенія Жук (сцэнічны псеўданім — Sonika), якая сёлета заканчвае каледж, і нядаўні выпускнік Аляксей Шкрабо (Аляксей Грос), які прыняты ў прадзюсарскі цэнтр "Спамаш". Абодва, калі і надалей будуць настомна працаваць, могуць вельмі ярка заявіць пра сябе: дзяўчына добра валодае джазавай манерай, а хлопец, хаця і пачынаў песню тройчы (ну, не паспеў вывучыць), — індывідуальным тэмбрам голасу. Добры творчы рост паказаў віябчанін Глеб Лапіцкі: літаральна з кожным сваім выступленнем ён спявае ўсё больш роўна і прафесійна, не адно на імпаце ды эмоцыях.

ны — вельмі і вельмі адрознае. Усе дзеці — у сцэнічных строях, па просьбе журы выразна называюць сябе і свае песні, па заканчэнні — дзякуюць, часта на роднай мове. Дарослыя — хто ў чым. Маўляў, ішоў паблізу, вырашыў на сцэну зазірнуць. Млява штосьці прамармытаў (а большасць папросту не ведала, што за песні і якіх аўтараў яны выконваюць) — сышоў з незадаволеным выглядам.

Як даўно прапануе народны артыст Беларусі Анатоль Ярмоленка, журы адборачных тураў павінна вылучыць кандыдатаў да ўдзелу ў конкурсе. Далей з імі павінна займацца нейкая спецыяльная ўстанова — можа, на яго думку, створаная нават пры Дырэкцыі фестывалю ў Віцебску.

— Члены журы, — гаворыць ён, — выступаюць як своеасаблівы прадзюсарскі цэнтр, які шукае кагосьці больш перспектыўнага. Але многае залежыць ад далейшай падрыхтоўкі! Бо тут і выбар песень (менавіта конкурсных), і знешні выгляд, і сцэнічныя паводзіны, і, нарэшце, псіхалагічная устойлівасць.

— Для конкурсу такога рангу, — дадае кампазітар Алег Елісеенкаў, — важны не толькі голас, але і стабільнасць спеваў, незалежна ад стану вакаліста. Таму я ў чарговы раз перакананы, што колішняе ўзніццё ўзроставай планкі толькі спрыяе ўдзелу ў спаборніцтве не адно пачаткоўцаў, але і цалкам прафесійных артыстаў.

Надзея БУНЦЭВІЧ

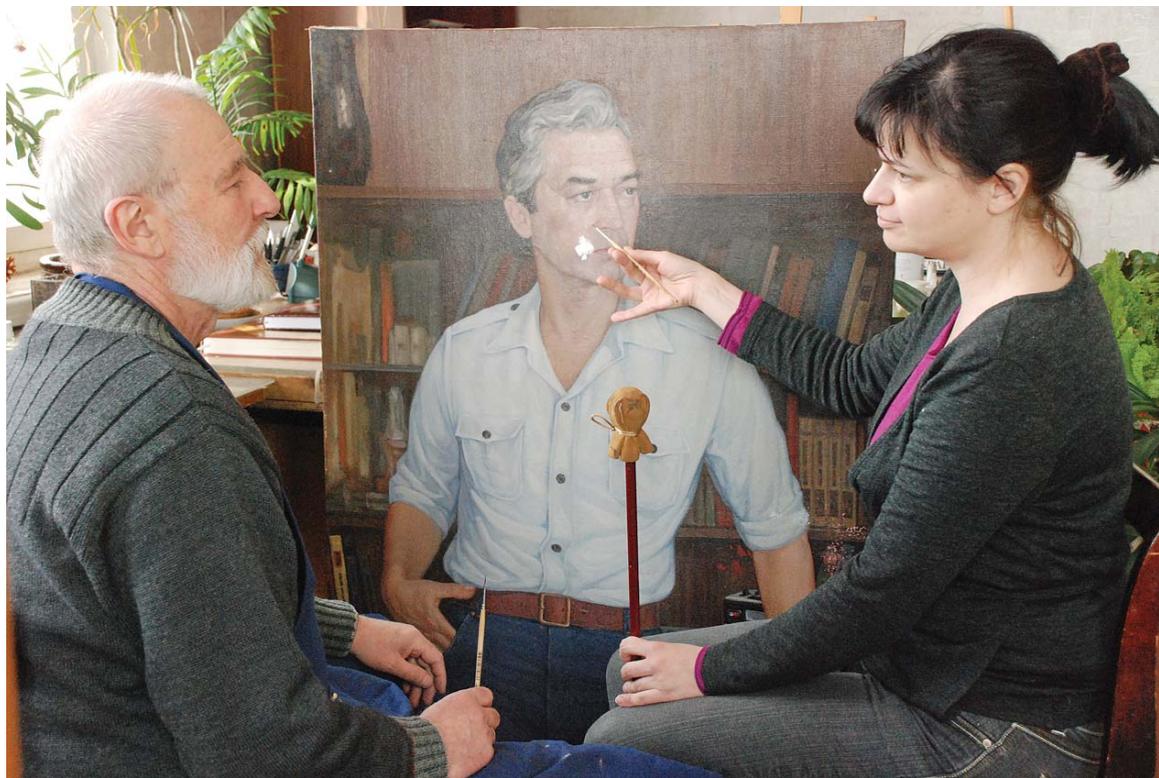
**На выстаўцы Віталія Цвіркі "Подых сусвету", якая адбы-
ваецца цяпер у Нацыянальным мастацкім музеі ў го-
нар стогадовага юбілею класіка беларускага жывапісу,
прадстаўлены і яго пейзаж "Стоўбцы". Да нядаўняга
часу ні шырокай публіцы, ні нават мастацтвазнаўцам
гэты выдатны твор знакамітага творцы быў невядомы.
Лёс яму выпай папраўдзе драматычны — добра хоць,
са шчаслівым канцом.**

Яшчэ ў савецкую пару карціна была набыта тагачасным Дзяржаўным мастацкім музеем БССР, але праз нейкі час раптам апынулася ў Доме культуры невялікага райцэнтра на Міншчыне, дзе і знаходзілася да нядаўняга часу.

Пра яе тамтэйшую "запатрабаванасць" сведчыць усяго адна дэталю. Перад тым, як трапіць на выстаўку, не такое ўжо і старэнькае палатно мусіла пабываць у рэстаўратараў. Калі яно вярнулася ў Нацыянальны мастацкі музей, на ім цвіком было выдрапана слова "Міша". Мабыць, нехта паспрабаваў да прозвішча класіка дапасавачь і сваё імя. На шчасце, увекавечыць яго не атрымалася (як, дарэчы, і таму вандалу, што бильярдным шарам прабіў партрэт народнага артыста Беларусі, народнага артыста СССР Віктара Тарасава пэндзля Міхаіла Моўчана).

тут узнікае пытанне: а якім чынам карціна выбітнага мастака трапіла з музейных фондаў у тыя ўмовы, якія наўрад ці можна лічыць належнымі для яе захавання? Дый увогуле нібыта знікла з поля зроку. Па словах дырэктара музея, гісторыя гэта пакрыжастая, ды і ўсплыла яна амаль выпадкова.

— У лютым да мяне прыйшоў ліст ад краязнаўчага музея таго гарадка, — распавядае ён. — На часовае захаванне з тамтэйшага Цэнтра культуры туды патрапілі восем работ з кляймою Мастацкага музея БССР, і дырэктар краязнаўчага проста не ведала, што з імі рабіць... Як і калі яны патрапілі ў сам горад, яна таксама не ведала, бо працуе зусім нядаўна. Я адразу ж туды скіраваўся, паралельна даручыўшы нашым захавальнікам

Загадчык аддзела навукова-рэстаўрацыйных работ майстэрняў Нацыянальнага мастацкага музея Аркадзь Шпунт і рэстаўратар Святлана Ішмаева з партрэтам Віктара Тарасава.

"Міша" і ягоны цвік, або Сааўтар мастака з Дома культуры

Як бильярдны шар пацэліў у партрэт народнага артыста?

— Фарбавы слой у гэтым творы Віталія Канстанцінавіча вельмі густы, і таму "Мішу" нават да грунту не ўдалося дабрацца, як ён ні стараўся, — распавядае генеральны дырэктар музея Уладзімір Пракапцоў. — Пасля таго, як карціна трапіла ў нашы рэстаўрацыйныя майстэрні, той "раны" нават і не заўважыш.

На тэрмінальна,

**Загадчык аддзела
выставачнай дзейнасці
і рэкламы Мікалай
Мішчанка і захавальнік
Ала Васілеўская
з вярнутымі карцінамі.**

фонду правесці даследаванне гэтай сітуацыі.

Як выявілася, гісторыя з карцінай "Стоўбцы" была амаль тыповай. З 1985 па 1990 гады артэфакты з фондаў Дзяржаўнага мастацкага музея БССР актыўна перадаваліся на захоўванне самым розным арганізацыям. Агулам спіс твораў налічвае больш за 400 паціцый! Сярод аўтараў фігуруюць і сапраўдныя класікі: Аляксандр Кішчанка, Павел Масленікаў, Леанід Шчамялёў, Віктар Грамыка,

маіты: тут і музеі, і паважныя ўстановы рэспубліканскага маштабу, і сельскія Дамы культуры, і шпіталь, і школа з глыбінкі Палесся, і нават вайсковыя часткі... Натуральна, усё гэта адбывалася афіцыйна, на падставе загадаў тагачаснага міністра культуры БССР Юрыя Міхневіча.

Мабыць, прычынай такой палітыкі быў вядомы лозунг "Мастацтва — у масы!". Безумоўна, ён не страчвае актуальнасці і па сёння, але... толькі не ў дачыненні да музейных прадметаў, якія патрабуюць адмысловых умоў захавання. Або, самае меншае, проста ўсведамлення іх каштоўнасці.

Міхаіла Моўчана, а таксама карцін "Восенскі букет" Вячаслава Ражкова ды "Жасмін і рамонкі" Яўгена Харытаненкі, пакуль невядомы. Па словах Уладзіміра Пракапцова, прасачыць іх "жыццёвы шлях" дакументальна — прыпадобніўшыся да герояў Ільфа і Пятрова, якія з дапамогай ордэраў шукалі гарнітур Гамбса, — амаль нерэальна. Бо дакументы дваццацігадовай даўніны чамусьці не ацалелі.

— За тыя дзесяцігоддзі змяніліся ўжо, як мінімум, тры пакаленні адказных асоб, — кажа Уладзімір Пракапцоў. — Таму і канцоў не знойдзеш...

Пра "запатрабаванасць" карціны ў тым Доме культуры сведчыць усяго адна дэталю. Да таго, як трапіць на выстаўку, не такое ўжо і старэнькае палатно мусіла пабываць у рэстаўратараў. Калі яно вярнулася ў Нацыянальны мастацкі, на ім цвіком было выдрапана слова "Міша". Мабыць, нехта паспрабаваў да прозвішча класіка дапасавачь і сваё імя. На шчасце, увекавечыць яго не атрымалася (як, дарэчы, і таму вандалу, што бильярдным шарам прабіў партрэт народнага артыста Беларусі, народнага артыста СССР Віктара Тарасава пэндзля Міхаіла Моўчана).

— Мы ж памятаем, як раней нярэдка вырашаліся складаныя пытанні: партыя сказала "трэба!" — і паспрабуй тут не адказаць "ёсць!", — кажа Уладзімір Пракапцоў. — Але, тым не менш... Ужо ў сярэдзіне 1980-х усе цудоўна ўсведамлялі сапраўдную вартасць творчасці таго ж Віталія Канстанцінавіча. Дык чаму б, прынамсі, не прасачыць за тым, як захоўваецца яго твор, не засцерачы яго ад тых жа праяваў вандалізму? Бо атрымаецца, што ён і наогул нібы згубіўся...

Як сведчаць дакументы, разам з пейзажам Віталія Цвіркі ў той самы ГДК было перададзена і дзесяць іншых работ. З адзінаццаці сёлета вярнуліся ў музей толькі восем. Лёс партрэта Леніна ў выкананні

Зрэшты, куды больш важна — гэта знайсці самі работы з прыгаданага ўжо спісу. Прынамсі, тыя з іх, якія не зніклі незваротна, разам з даўно расфарміраванымі вайсковымі часткамі. Як адзначыў дырэктар музея, у бліжэйшы час ён прыкладзе для гэтага ўсе намаганні. Бо лічыць непапраўнай стратай, калі тыя творы, усё ж, згубяцца незваротна альбо загінуць ад рук вандалаў.

Натуральна, "К" будзе сачыць за развіццём гэтых пошукаў, якія рызыкуюць пераўтварыцца ў цікавы дэтэктыўны серыял.

**Ілья СВІРЫН
Фота Юрыя ІВАНОВА**

Напрыканцы сакавіка Нацыянальны канцэртны аркестр Рэспублікі Беларусь з поспехам прадставіў чатыры новыя праграмы ў рамках фестывалю "Шлягеры на ўсе часы", а ўжо ў мінулыя выхадныя з дапамогай музыкі ўвасобіў "Сем цудаў Беларусі" пад час аднайменнага канцэрта на свяце беларускай музыкі "Чацвёрскія сустрэчы". І такі насычаны творчы графік — гэта не "форсмажор", а звычайныя будні знакамітага калектыву. Адна з галоўных яго мэт — захаванне беларускіх музычных традыцый, але пры гэтым аркестр заўсёды апыраджае час і жыве будучым — у літаральным сэнсе слова. Вось і нязменны кіраўнік калектыву, народны артыст Беларусі Міхал ФІНБЕРГ куды больш ахвотна распавядае пра свае планы, а не пра здзяйсненні.

Фота Юрыя ІВАНОВА

"The best" нашай музыкі: "Чаму па ноты не звяртаецеся"?

— Перад сустрэчай з вамі мы акурат абмяркоўвалі будучы фэст "Шлягеры на ўсе часы". Наперадзе яшчэ амаль год, але праграмы ўжо канкрэтуальна вымалёўваюцца, для адной з іх нават зроблены аранжыроўкі. Рыхтуем і да наступнага фестывалю джазу, які адбудзецца ў студзені 2014 года. Падзея адказная — не толькі праз свой юбілейны, 25-ы, "парадкавы нумар", але і, перадусім, таму, што яна стане цэнтральнай у святкаванні 75-гадовага юбілею беларускага джазу. Адзін канцэрт фестывалю будзе прысвечаны яго мінуламу, другі — цяперашняму стану, а трэці, хочацца верыць, прыадкрые перспектыву на будучыню. Па вялікім рахунку, гэтую схему мы ўжо ўвасаблялі цягам папярэдніх джазавых форумаў.

— Між тым, актыўна ідзе і чарговае турнэ фэстаў у малых гарадах. Ці падлічвалі вы іх колькасць?

— Тут і праўда ўжо можна збіцца з ліку. Уяўляеце, сёлетняе свята ў Чацэрску стала ўжо 164-м нашым фестывалем у малых гарадах! Але ж слова "турнэ", якое прадугледжвае пэўную серыюнасьць, тут, я думаю, не да месца. Бо кожны з такіх фэстаў — унікальны! Паверце, яны не робяцца хаатычна, "абы зляпіць". Кожны з іх мае грунтоўны навуковы падмурак і прадуманую драматычную лінію.

— А колькі гарадоў ахапіў гэты фестывальны рух?

— Здаецца, сямнаццаць. А ўжо не ўзбавае яго геаграфія пашырыцца дзякуючы Любані. Гэты форум мне прапанаваў правесці губернатар Мінскай вобласці Барыс Батура. Праграмы, якія там прагучаць, ужо, лічы, гатовыя. Мы прадставім новую песню, прысвечаную Любані, напісаную Эдуардам Зарыцкім. Да фестывалю з'явіцца і кніга, дзе адлюстравана мінулыя таго краю — на здзіў, дарэчы, багатая.

— Апошнім часам вы больш увагі надаеце спадчыне XX стагоддзя, прычым — паванага перыяду...

— Сапраўды, за гады фестывальнага руху мы распавялі ўсю гісторыю нашай музыкі ад XVII стагоддзя, і белых плямаў у ёй амаль не засталася. Імёны

Агінскага, Манюшкі, Орды на Беларусі ўжо ведае не толькі вузкае кола даследчыкаў. А вось з XX стагоддзем, у якім мы, здавалася б, яшчэ нядаўна жылі — ну проста бяда! Нават ноты многіх кампазітараў недзе згубіліся, і тым вышталцёным прафесіяналам, якія працуюць у аркестры, даводзіцца прыкладзі нямала намаганняў, каб вярнуць гэтыя творы да жыцця.

Навошта мы гэта робім? Не толькі дзеля таго, каб у гісторыі нашай музыкі не было пустэчаў. Справа яшчэ і ў тым, што сама музыка такіх кампазітараў, як Лукас альбо Цікоцкі, як выявілася, зусім не састарэла, не страціла актуальнасці і сэнна. А згадайма хаця б такога мэтра, як Анатоль Багатыроў, якому быў прысвечаны канцэрт на сёлетнім фестывалі ў Заспаў! Ніхто не адмаўляе яго ролі ў станаўленні сучаснай беларускай музыкі, але ж... творы чамусьці не гучаць.

Вось чаму наш калектыв усур'ез узяўся за адраджэнне музычнай спадчыны XX стагоддзя — як акадэмічнай, гэтак, дарэчы, і эстраднай, бо і тут многае трэба адраджаць. Нам удалося стварыць цэлыя канцэртныя праграмы, прысвечаныя тым надзвычай адораным творцам, чые імёны сёння ведаюць хіба музыкалагі. Гэта дарагога варты, бо адна справа — выканаць асобны яркі твор, а зусім іншая — цэласна прадставіць асобу кампазітара, яго эпоху ды атачэнне.

— Думаеце, не ў аднаго мяне ўзнікала пытанне: ці захоўваюцца запісы тых унікальных праграм, якія гучаць на фестывалях аркестра? Бо тое ж і насамрэч залаты фонд "беларускай музыкі".

— Гэта вельмі балючае пытанне, і пра яго сапраўды напеў час казаць на поўны голас — і чым хутчэй, тым лепш. На жаль, прафесійныя запісы нашых праграм не робяцца — хіба толькі аматарскія. У чым прычына? Думае, перадусім у тым, што ні наша тэлебачанне, ні радыё не працягваюць тут належнай цікавасці. А "замацоўваць" свае праграмы ў запісе ўласнымі сродкамі нам вельмі складана — з розных прычын, уключна з фінансавай. Сёння ўвогуле

"Наспеў час казаць на поўны голас — і чым хутчэй, тым лепш: на жаль, прафесійныя запісы нашых праграм не робяцца. У чым прычына? Перадусім у тым, што ні наша тэлебачанне, ні радыё не працягваюць належнай цікавасці. А "замацоўваць" праграмы ў запісе ўласнымі сродкамі нам складана — з розных прычын, уключна з фінансавай. Сёння не так лёгка запісаць у студыі вялікі калектыв, які выконвае акадэмічную музыку. Прыватныя студыі прызвычаліся працаваць на эстраду. Праблему трэба вырашаць не на нашым узроўні".

не так лёгка запісаць у студыі вялікі калектыв, які, да таго ж, выконвае акадэмічную музыку. Большасць прыватных студый проста не даць гэтай рады, прывычнаўшыся працаваць на зусім іншай ніве — эстраднай. Адпаведна, гэта вялікая праблема, якую трэба вырашаць не на нашым узроўні.

— Знаёмства з беларускай літаратурнай класікай зазвычай адбываецца на школьных занятках. Са спадчынай музычнай усё чамусьці больш складана. Ці пагадзіліся б вы падзяліцца нотным матэрыялам, каб да вас звярнулася ці іншая школа мастацтваў?

— Натуральна, якое пытанне! Толькі вось... нешта не звяртаюцца! Раней мы ездзілі з канцэртамі па музычных навучальных установах, але цяпер такіх сродкаў у нас няма, і таму гэтая практыка прыпынілася.

— Да таго ж, і графік аркестра папраўдзе вельмі насычаны. Наперадзе і "Маладзечна", і "Славянскі базар у Віцебску"...

— У Маладзечне мы плануем паказаць ажно пяць праграм, і паколькі сёлетні фестываль — юбілейны, гэта будзе сапраўды "the best" айчынай песні. А ў Віцебску, апрача падтрымкі маладых выканаўцаў падчас іх конкурсу, нас чакае таксама і сумесны канцэрт з Ларыскай Долянай. Рэпетыцыя ў яго будзе ўсяго адна...

— Напэўна, гэтыя ўмовы — папраўдзе экстрэмальныя?

— Ды не, для нас гэта звычайныя ўмовы! Уся наша работа ў Маскве, у Італіі

ды іншых краінах будавалася менавіта па такім прынцыпе. Вокампненна робіцца аранжыроўка, і тут жа кожны з музыкантаў падхоплівае ідэю, і вярта мне на яго зірнуць, як ён адразу разумее, чаго я хачу. У першы раз даводзіцца ўносіць пэўныя карэктывы, а ў другі праграма гучыць ужо ідэальна!

— Як удаецца заўсёды падтрымліваць калектыв у добрай "спартыўнай" форме?

— Спыніцца ў развіцці, фігуральна кажучы, "абрасці тлушчам" мы нікому не дадзім! Кожны музыкант штогод мусіць праходзіць індывідуальнае творчае праслухоўванне — а гэта, паверце, вельмі сур'ёзны іспыт!

— Але ж заўсёды патрэбна кадравае абнаўленне...

— У гэтым і сапраўды праблема. Хаця б па той проста прычыне, што музыкантаў, прызначаных адмыслова для эстрады і джазу, на Беларусі, на жаль, нідзе не рыхтуюць — прынамсі, калі казаць пра той узровень, якога патрабуе наш калектыв. Таму многія атрымліваюць школу ў самім аркестры.

Пошук новых талентаў — гэта ўвогуле адзін з асноўных кірункаў нашай дзейнасці, якім мы няспынна займаемся ад пачатку сваёй гісторыі. Ці пастяхова? Зірніце на афішу любога буйнога канцэрта, і вы самі перакаецеся, што абсалютная большасць тых, каго сёння называюць

Праект пра дынастыю

У рамках праекта "Музыка княжага роду Агінскіх" адбывалася турнэ па маршруце Рэтавас — Вільнюс — Маладзечна — Мінск — Масква. Імпрэзы прайшлі пад эгідай Міжнароднай праграмы "Шляхамі паланэзаў Агінскага".

Праект арганізаваны маладзечанскім Мяццовым дабрачынным фондам "Спадчына М.К. Агінскага". Удзельнікамі акцыі сталі інструментальны квартэт Маладзечанскага дзяржаўнага музычнага каледжа імя М.К. Агінскага, студэнты Расійскай акадэміі музыкі імя Гнесіных (Масква) і Нацыянальнай школы мастацтваў імя М.Чурлэнкі (Вільнюс). Выконваліся творы Міхала Клеафаса Агінскага, Карала Агінскага, Амеліі Агінскай-Залускай.

Канцэрты выклікалі вялікую цікавасць ва ўсіх гарадах, у тым ліку — у трох сталіцах. На мерапрыемствах прысутнічалі вядомыя музычныя дзеячы, прадстаўнікі адміністрацый гарадоў, кіраўнікі дыяспар, дыпламатычнага корпуса, міністэрстваў культуры і замежных спраў.

Пасля канцэрта ў Мінску ў Доме-музеі Ваньковічаў намеснік міністра культуры Тадэуш Стружэцкі адзначыў: "Мы адчуваем вялікую неабходнасць у падобных мерапрыемствах, якія яднаюць людзей. Дзякуючы музыцы дадзенае турнэ — яшчэ адзін крок насустрач адзін да аднаго ў развіцці нашых культурных кантактаў".

Павел САПОЦЬКА

Палітра сяброўства

Важкі ўнёсак у палітру беларуска-расійскага сяброўства робіць не адно пакаленне віцебскіх ды смаленскіх студэнтаў і выкладчыкаў-мастакоў.

Традыцыйным ужо стаў удзел прадстаўнікоў мастацка-графічнага факультэта Віцебскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя П.Машэрава ў міжнародных навукова-практычных канферэнцыях, пленэрах і мастацкіх выстаўках, якія праходзяць на базе Смаленскага дзяржаўнага ўніверсітэта. Мы, у сваю чаргу, заўсёды рады бачыць смаленскіх сяброў на аналагічных мерапрыемствах у нас.

У Дзень яднання народаў Беларусі і Расіі ў экспазіцыйных залах універсітэта адкрылася чарговая сумесная мастацкая выстаўка пад назвай "Славянскі вянок". Гэтым разам у экспазіцыі прадстаўлены алейны жывапіс, акварэль, графіка, скульптура, дызайн-праекты, творы дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва педагогаў-мастакоў дзвюх устаноў.

На адкрыцці выстаўкі прысутнічалі госці: намеснік дэкана мастацка-графічнага факультэта Смаленскага дзяржаўнага ўніверсітэта В.Чарткова, заслужаны мастак Расіі прафесар В.Самарына, загадчык кафедры дызайна Ю.Усціменка, дацэнты кафедры дызайна І.Новікава і Т.Селякова.

Фёдар ШКІРАНДА
Віцебск

Паважаныя чытачы!
Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах нумара. **Пішыце** на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77 або kultura@tut.by, **тэлефануйце** ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97, **абмяркоўвайце** тэму на facebook.com/kimpresby, twitter.com/kultura_by

Гутарыў Ілья СВІРЫН

Беларусы свету

"Адчуць сябе незабытым" — гэтыя словы яркава характарызуюць сітуацыю з жыццём і дзейнасцю беларускай дыяспары ў замежжы. Бо якой бы вялікай ці наадварот малой не была адлегласць паміж асобна ўзятай айчыннай суполкай і яе родным краем, галоўным і вызначальным фактарам для захавання нацыянальнай ідэнтычнасці, традыцыйнай культуры, гістарычнай спадчыны нашых землякоў за мяжой з'яўляецца, найперш, увага з боку Радзімы. Не стала выключэннем і беларуская дыяспара ў Татарстане, якая налічвае больш за шэсць тысяч чалавек. Карэспандэнт "К", які днямі вярнуўся з камандзіроўкі ў Казань, паспрабаваў разабрацца ў нюансах захавання самабытнасці нашымі землякамі ў Татарстане.

Экспазіцыя залы музея Янкі Купалы ў сяле Пячышчы.

Беларусы Татарстана: "Моладзі няма..."

Чаму фактар яднання нашых землякоў — Музей Купалы ў Пячышчах — застаўся без ацяплення?

У час выступлення "Купалінкі" ў Казані.

Цэнтр апоры

Беларусам у Татарстане пашанцавала як мінімум двойчы. Па першае, яны маюць унікальны асяроддзе беларускай культуры — Музей Янкі Купалы ў Пячышчах, што непадалёк ад Казані. Па другое, айчынню дыяспару ўзначальвае сапраўдны лідар — Сяргей Марудэнка, дырэктар мясцовага эксперыментальна-вытворчага завода, які аддае працы па захаванні беларускай тоеснасці ці не ўвесь свой вольны час.

Нельга сказаць, што беларусы Казані пакінуты на волю лёсу. У адрозненні ад многіх іншых рэгіёнаў Расіі аб'яднанне "Спадчына" мае свой офіс, размешчаны ў мясцовым Доме дружбы, пляцоўка для рэпетыцый, выступленняў, сходаў. Там жа, у бібліятэцы Дома дружбы, прадстаўлена і месца для беларускамоўных кніг. Усе гэтыя магчымасці прадстаўлены Урадам Татарстана, прычым — абсалютна бясплатна.

Тут, здавалася б, можна адкрываць курсы па традыцыйных беларускіх рамёствах, якія карысталіся б попытам не толькі ў нашых суйчыннікаў, нядзельную школу з вывучэннем роднай мовы, беларусазнаўства, стварыць музычны калектыв. На жаль, усе гэтыя магчымасці толькі ў далёкіх планах. Няма ў кнігазборы беларускай супольнасці Татарстана ні метадычных дапаможнікаў, ні падручнікаў, каб пачаць плённую працу ў гэтым кірунку. Што і казаць, кнігі беларускіх аўтараў, якімі не так даўно папоўнілася інтэрнацыянальная бібліятэка Дома дружбы, з'яўляюцца сапраўднымі рарытэтамі, бо гэта выданні 1970 — 80 гадоў...

Настальгія па малой радзіме

Яшчэ адна праблема беларускай супольнасці, характэрная для большасці айчынных нацыянальных аб'яднанняў замежжа, у тым ліку Татарстана — адсутнасць ініцыятыўнай моладзі. Асноў-

ны кантынгент дыяспары: людзі сярэдняга ўзросту, якія трапілі ў Татарстан яшчэ ў савецкі час, знайшоўшы там працу. Прычыны такой сітуацыі відавочныя: да 1990-х ва ўмовах ідэалогіі адзінага савецкага народа пытаннем нацыянальных супольнасцей удзялялася вельмі мала ўвагі. Як вынік — дзеці нашых суйчыннікаў, народжаныя ў савецкі час, сёння ўжо не ідэнтыфікуюць сябе беларусамі.

Для многіх нашых землякоў у Татарстане, прынамсі ў тых, з кім давялося паразмаўляць, згадка пра Беларусь выклікае прыемны ўспамін, настальгію па маладосці. Вядома ж, нельга сказаць, што беларусы Татарстана адасоблены і не працягваюць зацікаўленасці ў сумеснай дзейнасці. Па словах Сяргея Марудэнкі, актыў дыяспары складае прыкладна 45 — 50 чалавек. Намаганні нашай супольнасці рэгулярна і на высокім узроўні адзначаюцца нацыянальнымі святымі, у тым ліку, Дзень Незалежнасці Беларусі, Купалле. Нават па фотаздымках можна ўявіць грандыёзнасць дзейства, што на пачатку ліпеня адбываецца на беразе Волгі, ля Музея Янкі Купалы. Да прыкладу, пад час Купалля развучваюцца нацыянальныя гульні, песні, выконваюцца абрады.

Існуе дамоўленасць з беларускім і татарстанскім бакамі ўсталяваць помнік Янку Купалу. Як адзін з варыянтаў Сяргей Марудэнка разглядае магчымасць размяшчэння скульптуры на беразе Волгі ў сяле Пячышчы, альбо ў Казані — на вуліцы Мінскай. Да апошняга адрасу прапіскі помніка схіляецца і Іван Міско, намеснік старшыні Рэспубліканскага мастацка-экс-

Беларуская тэматыцы прысвечаны шматлікія матэрыялы ў часопісе "Наш дом — Татарстан".

партнага савета па манументальным і дэкаратыўна-манументальным мастацтве, народны мастак Беларусі, які ў свой час бываў у Казані. На яго думку, скульптурная постаць нашага песняра можа згубіцца паміж прамысловых будынкаў камбіната хлебапрадуктаў і шырокай Волгі.

Музейныя перспектывы

Кажучы пра беларускую дыяспару, нельга не даць слова яе прадстаўнікам. Так, на думку адной з актывістак Соф'і Вельтман, галоўная мэта "Спадчыны" — узаемадапамога, падтрымка суйчыннікаў, якія апынуліся далёка за межамі роднай краіны. Па яе словах, вельмі важна, што беларусы Татарстана не забываюць на Радзіме. Сведчаннем таму з'яўляецца бліскавае выступленне фальклорнага гурта "Купалінка" з Белдзяржфілармоніі, якое дазволіла атрымаць асалоду ад жывога гучання народных песень. Не менш знакавым стала і перадача беларускім бокам для дыяспары нацыянальных строяў. Да слова, першыя два наборы перадаў для арганізацыі сьпінны драматург Аляксей Дударыў, а астатнія тры былі атрыманы летась пад час святкавання юбілею Янкі Купалы ў Мінску ад Рэспубліканскага цэнтра нацыянальных культур.

Цяжка сказаць, якой была б беларуская супольнасць у Татарстане без Музея Янкі Купалы. Гэта досыць сціплая ўстанова — ці не адзін з галоўных фактараў аднасіці беларусаў Татарстана. На яго базе праводзяцца не толькі экскурсіі, але і музейна-педагагічныя заняткі, лекцыі, святы паззі і песні. Не выпадкова, што мясцовымі жыхарамі, захопленымі творчасцю беларускага Песняра, створаны музычны калектыв "Калінушка", які выконвае песні на беларускай мове. Па словах дырэктара музея Рымы Абывавай, установе ёсць да чаго імкнуцца.

Каментарый з нагоды Міхаіла РЫБАКОВА, дырэктара Рэспубліканскага цэнтра нацыянальных культур:

— Кожнае з нацыянальных аб'яднанняў беларусаў замежжа мае свае адметнасці. Так, прыярытэт можа надавацца культурнай альбо эканамічнай дзейнасці, сацыяльна арыентаваным праектам. Калі казаць пра беларускую дыяспару Татарстана, то з-за вялікай адлегласці туды не так часта, як хацелася б, прязджаюць музычныя калектывы з Беларусі, праводзяцца выстаўкі айчынных мастакоў. А таму можна толькі падзякаваць аддзяленню Пасольства Рэспублікі Беларусь у Казані, і асабіста яго кіраўніку Руслану Дразду, які здолеў арганізаваць гастролі фальклорнага ансамбля "Купалінка", патрымаць тым самым дыяспару, заахваціць моладзь звярнуцца да нашай спадчыны.

Што да беларускіх кніг, прадстаўленых у бібліятэцы Дома дружбы, то, сапраўды, існуе гэтая праблема. Галоўнай перашкодай папаўнення бібліятэкі беларускай літаратурай з'яўляецца адсутнасць прамых стасункаў з нашымі суйчыннікамі ў Татарстане. Пагадзіцеся, пад час прыватных візітаў вялікія кніжныя зборы прывесці складана. Таму ўсе спадзяванні звязаны з дыпламатычным прадстаўніцтвам нашай краіны ў Казані, якое не так даўно адкрылася. Цяпер, перакананы, прасцей будзе давозіць літаратуру. Да слова, пад час апошняга візіту ў Казань беларускай дэлегацыяй у бібліятэку Дома дружбы былі перададзены некаторыя новыя выданні, прысвечаныя нацыянальнай і культурнай адметнасці нашай краіны. Акрамя таго, летась перададлі сем нацыянальных строяў, якія зараз выкарыстоўваюцца ў Музеі Янкі Купалы, а таксама пад час разнастайных мерапрыемстваў беларусамі Татарстана.

Добра вядома нам і праблема прыцягнення да актыўнай дзейнасці моладзі, у тым ліку, у Татарстане. Справа ў тым, што, калі прадстаўнікі сталага ўзросту памятаюць быццё на Беларусі, то моладзь у пераважнай большасці не мае пра сваю Радзіму ўяўлення, бо не бывала там.

Цяпер з'явілася ідэя праводзіць кангрэсы беларускай моладзі замежжа, якія будуць спрыяць абмену досведам. Тым больш, у нас маюцца пазітыўныя прыклады прыцягнення моладзі ў жыццё супольнасці. Гэта, найперш, Іркуцк, дзе зарадзілася мода на беларускасць. Так, сёлета ў новай форме будзе праведзены Фэстываль мастацтваў беларусаў замежжа. Мерапрыемствы адбудуцца не толькі ў Мінску, але і ва ўсіх абласных цэнтрах. Асноўны іх кірунак — маладзёжны.

Так, музею зусім нядаўна перададлі дадатковыя плошчы. У глянках адкрыццё новай экспазіцыі, прысвечанай Янку Купалу, над стварэннем канцэпцыі якой будзе працаваць беларускія спецыялісты. Акрамя таго асобная зала будзе адведзена пад нацыянальныя строі, у тым ліку, беларускія. Думаецца, у музеі знойдзецца месца і сучасным тэхнічным сродкам. У фондах установы захаваліся відэазапісы ўстамінаў сучаснікаў Купалы, якія сёння няма магчымасці дэманстраваць. Галоўнае ж пытанне для далейшай дзейнасці музея — будучыня мясцовага камбіната хлебапрадуктаў, на плошчах якога і размяшчаецца ўстанова. Буйное прадпрыемства з фінансавых прычынаў спыніла сваю працу, што ўжо адбілася на дзейнасці ўстановы культуры — памяшканні філіяла Нацыянальнага музея Татарстана засталіся без ацяплення. Хочацца верыць, што ўсе гэтыя цяжкасці — толькі часовае з'ява і агульным намаганнем беларускай дыяспары, Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы ў Мінску ды мясцовымі ўладамі стануць яе вырашэнне не прымуць сябе чакаць.

Пазнаёміўшыся з прадстаўнікамі беларускай супольнасці Татарстана, у чарговы раз перакананы, што нягледзячы на ўсе аб'ектыўныя цяжкасці, беларуская дыяспара нават далёка за межамі Беларусі імкнецца не губляць узаемасувязі з Радзімай, і пры гэтым разлічвае на важную і важкую падтрымку з боку роднай краіны. Таму, у тым ліку, і ад нас (як ад ініцыятывы асобных грамадзян, так і арганізацый, міністэрстваў ды ведамстваў) залежыць наколькі моцнай і вялікай будзе беларуская грамада ў свеце. "К" у сваю чаргу працягне знаёміць чытачоў з жыццём беларускай дыяспары і досведам яе працы ў культурнай сферы.

Кастусь АНТАНОВІЧ, наш спецыяльны карэспандэнт Мінск — Казань — Мінск Фота аўтара і Кацярыны САЛАМЕВІЧ

Аляксандр Гарцуеў, лэ-тась прызначаны мастацкім кіраўніком Рэспубліканскага тэатра беларускай драматургіі, усур'ез узяўся за класіку. Чарговым крокам стала пастаноўка на гэтай сцэне "Раскіданага гнязда" Янкі Купалы — незвычайная, шмат у чым спрэчная, быццам наўмысна прызначаная для шматлікіх дыскусій нахштальт "Класіка на новы лад: "за" і "супраць" радыкальных аўтарскіх "прачытанняў".

Перанос падзей у іншую эпоху ці ўвогуле ў пазачасавую прастору (гэтак жа, як і змена месца дзеяння) — прыём даволі распаўсюджаны, і адным гэтым актуалізаваць п'есу немагчыма. Галоўным па-ранейшаму застаецца не тое, дзе і што адбылося, а — дзеля чаго нам усё гэта вырашылі распавесці. Вось з гэтым і ўзнікаюць на прэм'еры пытанні, бо "карцінка" і словы — не супадаюць.

Лявон (Валлянцін Салаўёў) і члены ягонай сям'і жудасна пакутуюць, ажно да самага губства, што страчаюць хату, пабудаваную ўласнымі рукамі, і не пагаджаюцца на пераезд на пан-

Калі купалаўскі Незнаёмы стаў кілерам?

скі двор. А мы бачым штосьці зусім іншае: не ўтульнае сямейнае гняздечка, што разбураецца на нашых вачах, нават не сарай — нейкі бамжоўскі прытон, складзены з вялізных, але пустых карабоў-скрыняў (мастак-пастаноўшчык — Ігар Анісенка). Ды з такога "дома" даўно трэба бегчы! Тут нават канапа і два крэслы (вядома, старэнькія на выгляд, але ж — як-ні-як мэбля) аказваюцца зробленымі з... перавязаных стосаў кардону: акурат такія ўпакоўкі цягнуць усё тыя ж бамжы на прыёмныя пункты. Ці гэта не дом, а стан душы? Тым больш, што першымі пачынаюць яго руйнаваць, раскідваючы скрыні, не "дворныя людзі", апранутыя ў будаўнічыя камбінезоны і каскі, а бацька са старэйшым сынам — самыя, бадай, заўзятыя абаронцы "свайго кутка".

Дык у чым, уласна кажучы, праблема? Паніч (Дзяніс Паршын) прапануе працу і жылло — тое, чаго героі папросту не маюць. Скажаце, ён можа падма-

нуць? Хай! Горш за тое, што ёсць, усё роўна быць не можа. Тады спектакль — пра псіхалогію ўтрыванства? Працуе хіба рамантычна інтэлігентны Данілка (Ілья Ясінін), які майструе скрыпачку, за што і атрымлівае ад родных вымовы. Дый хворая Марыля (Людміла Сідаркевіч) хаця б бульбу варыць і, у канцы, торбачкі шые. Мужчыны ж у такой сям'і — адно за сякеру хапаюцца. Не ў будаўнічых, а ў вялікіх мэтах.

Не выклікае спачування і Зоська (Наталля Халадовіч). Увесь спектакль яна апранута ў чорныя легінсы, доўгую прамую сукенку без рукавоў незразумелага палінялага колеру, шэрае паліто з неапрацаванымі швамі (можа, маці шыла?) і вязаную шапку з пампонам, якая пазней змяняецца на кветкавы вянок. Гэта ж у якой цемры трэба сустраць такую прыгажуню, каб захацець да яе дакрануцца? Цікава і тое, што ў закаханай дзяўчыны няма ніякіх памкненняў паклапаціцца пра свой выгляд (хіба ў фінале вусны фарбуюцца безгустоўна крывавай памадай). Можа, таму што ў сям'і люстэрка спрадвеку не было? А між тым, Данілка і нават Сымон (Максім Брагінец) апрануты куды больш "стыльна". Убранне першага ўвогуле нагадвае панічова: тое ж спалучэнне плашча і шаліка,

толькі тканіны розныя па кошце. Дый можа, нам прапануюць тэатр абсурду? Гэткую экзистэнцыйную драму, вырашаную змрочна экспрэсіўнымі акцёрскімі фарбамі? Прычым з доляй гумару, выкліканага проста псіхалогіяй каларытна нахабнага Старца — бамжа-п'янтоса "са стажам" (Сяргей Шымко).

Але як толькі мы гатовы ў гэта паверыць, дзеянне раптоўна пераключаецца ў сферу палітычнага памфлета: з'яўленне Незнаёмага (Дзяніс Варанцоў), яго заклікі "На вялікі сход! Па Бацькаўшчыну!" нагадваюць мітынгі пачатку 1990-х. Ды ўсё ж самым нечаканым становіцца "дапрацаваны" за драматурга фінал. У час свайго сыходу Сымон з Зоськай атрымліваюць па кулі з пісталета Незнаёмага, а той за гэта — грошы ад Паніча. Тут і ўзнікае жаданне канчаткова перайменаваць спектакль, пакінуўшы ў назве п'есы толькі першае слова. Бо "раскіданым" паўстае не сямейнае гняздо, якога папросту не было, а думкі: і асобных персанажаў, і ўсёй пастаноўчай каманды, і, як наступства, глядачоў.

Якая ж гэта "народная трагедыя", як пазначыў спектакль Аляксандр Гарцуеў? Чысцюткая "драма" — куды больш беспрасветная, чым было ў Янкі Купалы. Бо там Сымон, падпаліўшы

Гаворка пойдзе пра трох таленавітых мастакоў, чые творы сёння прадстаўлены на персанальных выстаўках у Рэспубліканскай мастацкай галерэі Беларускага саюза мастакоў Палац мастацтва. Гэта — пінчанін Яўген Шатохін, які ў студзені мінулага года раптоўна пайшоў з жыцця, мазыранін Мікалай Дуброва і мінчанка Людміла Пятруль. Так, асобы розныя. І не толькі па абраных тэхніках і матэрыялах (графіка, жывапіс, габелен), але і па мастакоўскім асэнсаванні свету, якое яны дэманструюць у сваіх творах. Ёсць у майстроў і нешта агульнае. Відаць, гэта шчырая любоў да роднай зямлі — Беларусі. Яна чырвонай ніткай праходзіць практычна праз усё іхнія работы.

...Роўна за паўтара месяца да скону, 7 снежня 2011 года Жэня Шатохін прывёз мне з роднага Пінска падарунак — свой ілюстраваны альбом, які ён прысвяціў "Бацькам і Беларусі". І падпісаў з нейкай хітрынкай: "Барысу Крэпаку — напрыканцы 2011 года — з надзеяй на нашыя кантакты, як мінімум, да 2051 года. Шчыра! Яўген Шатохін. Pinsk — Mensk". Але лёс распарадзіўся інакш — "кантактаў" больш не адбылося...

Жыццёвая і творчая біяграфія Яўгена Шатохіна поўнілася такімі метамарфозамі, што можна толькі дзівіцца: вяснянаццягавым юнаком пакінуў родны Пінск, вучыўся ў Арле і Харкаве, вандраваў па Расіі, шмат працаваў і экспанавалася (я з ім ярка і пазнаёміўся ў Ташкенце ў 1980-м пад час абмеркавання зладжанай там Усесаюзнай маладзёжнай выстаўкі, у якой ён браў удзел).

М.Дуброва. "Вяртанне".

Потым, пацяў доўгай адсутнасці, калі не памыляюся, у канцы 1980-х — вярнуўся, ужо назаўжды, у родны Пінск...

Ён заўсёды з гонарам называў сябе палешуком. І потым, творча працуючы ў Францыі, ніколі не адмаўляўся ад гэтага "звання", а нават наадварот — на сваіх выстаўках малюнка, там, у розных французскіх гарадах — ад Парыжа, Руана і Альбера, дзе ён стаў банаровым грамадзянінам, да Пэрона і Ам'ена — знаёміў французцаў з прыгажосцю беларускіх краявідаў.

Яўген Шатохін — адзін з нямногіх беларускіх мастакоў, для каго алоўкавы малюнак з'яўляўся не толькі галоўным рукатворным "інструментам", але і сродкам найбольш поўнага раскрыц-

ця сваёй душы, сваіх патаемных думак і мар. Кампазіцыйныя карціны-малюнкі мастака — гэта маналогі пра "час і пра сябе", пра гістарычнае мінулае і сучаснае Бацькаўшчыны, пра гарады і вёскі, пра прыроду і зямлю Уладзіміра Караткевіча, Васіля Быкава, Рыгора Барадуліна, Язэпа Драздовіча, Напалеона Орды — усім гэтым асобам ён прысвяціў свае графічныя цыклы. А вось яшчэ цудоўныя серыі: "У Вуйвічах", "Вушацкія аўтографы", "Светлая зямля", "Прыпяцкі дзённік", "Ваяры Грунвальда", "Аблёт маладых буслоў"... А побач — мяккія і пранізліва-чыстыя акварэльныя пейзажы і націюрморты, дзе творчы метады мастака — духоўная работа ўяўлення, пачуцця і памяці —

Тры мастакі: зоркі і сэрцы

Я.Шатохін. "Без назвы".

ролю тут адыгрываюць светлаценевыя градацыі, танальныя чорна-белыя кантрасты і нейкая рамантычная загадкаваць...

У казцы "Маленькі прынец" Эзюперы ёсць словы: "...Зорка адно толькі сэрца. Самога галоўнага вачыма не пабачыш". Гэта цытата можа стаць своеасаблівым эпіграфам да творчасці Людмілы Пятруль. Калі тэма і ўнутраны свет чалавека ёй незнаёмыя ды чужыя, то гэта ніколі не зможа захапіць мастачку. Яна адлюстроўвае толькі тое, што блізка, роднасна ёй па духу. А блізка Людміле адно — вобразы Радзімы. Сярод сучасных майстроў мастацкага габелена — яна адна з самых чароўных, прывабных і тале-

Чырвоная нітка

КІМ?

панічовы палац, сыходзіў у рэвалюцыю. А тут — напразкі ў нябыт. "Рэвалюцыя" ж аказваецца ўсяго толькі правакацыяй, што развязае Панічу рукі для далейшага "закручвання гаек". Нават фрагмент знакамітай "Малітвы" Алега Молчана ў выкананні Уладзіміра Мулявіна, што раптам нараджаецца пасля працяглых мінімалісцкі фонавых "рытма-згусткаў" Дзмітрыя Фрыгі, не ўносіць надзеі на "святло ў канцы тунэля".

Спектакль прасякнуты подыхам экспрэсіянісцкай нянавісці, помсты, героі балансуюць на мяжы страты розуму, бо ахоплены неўтаймоўнай эмацыянай напалай. Раз-пораз у калодку, што стаіць у цэнтры на авансцэне, з размаху заганяюць сякеру. Скруціўшыся ў зварыны клубок, б'юцца Сымон з Данілкам. Нават ціхая Марыля, на твары якой палову спектакля не прасяваюць слёзы, — і тая кідаецца душыць Паніча. У такой атмасферы самі сабой пачынаюць дзейнічаць "гены разбурэння", ад якіх збягае нават Старац. Калі што і "выбудуваецца" на агульным фоне, дык гэта геаметрычна

канструктывісцкія пластычныя эцюды балетмайстра Вольгі Скарцовай-Кавальскай, якія ахопліваюць Зоську, Паніча, Данілку. На жаль, яны застаюцца ўсяго толькі "другім пластом" спектакля, уведзены ў склад такіх жа "пластычных дзеючых асоб" і зосьчына паліто, і данілкавы плед.

У спектаклі шмат вельмі моцных, па-шэкспіраўску вырашаных

сцэн. Зварот Лявона да пяску, што сыплецца з даху, бы з нябёсаў, адсылае да маналога Караля Ліра "Вей, вецер!". Значэнне сімвала набываюць і празрыстыя кроплі вады, якую Данілка ліе з чайніка на свае па-музычнаму выразныя пальцы. Чаму б гэтак жа не "ажывіць" печаную бульбу, з якой героі некалькі разоў за спектакль спраўна здымаюць лупіны? І калі ўжо ўведзены ў "інтэр'ер" некалькі кнігі і тры плюшавыя мішкі — відавочна, па колькасці дзяцей у сям'і Зяблікаў (малых Аленку і Юрку рэжысёр "скарчае"), дык яны таксама павінны, паводле Чэхава, "стрэліць", а не стаяць нямым "дэкорам".

Бачна, што ўсе ўдзельнікі пастаноўкі ўклалі ў яе багата сіл і душэўнага запалу. Рэжысёр па-новаму адкрыў здольнасці

многіх акцёраў, некаторых з іх — проста не пазнаць! Але спектакль пакуль не набыў адзінага стрыжня, вакол якога і будучы трымацца ўсе яго разнастайныя жанравыя, стылёвыя і, як вынік, змястоўныя адгалінаванні-напластаванні. Хочацца верыць, што пасля прэм'еры, калі артысты пацвердзілі добрую вывучанасць сваіх роляў, удала адыгралі адпаведныя кожнай з мізансцэн станы душы, працягнуцца і іх уласнае ўнутранае асэнсаванне характараў і ўчынкаў сваіх герояў. І пасля спектакля будзе ўзнікаць жаданне не толькі перачытаць Янку Купалу, але і — пераглядзець убачанае, наведваюшы тэатр яшчэ раз.

Надзея БУНЦЭВІЧ

На здымках: сцэны са спектакля "Раскіданае гняздо". Фота Аляксандра ДЗМІТРЫЕВА

навітых. Прынамсі, я гэта яшчэ раз адчуў, калі ўвайшоў у выставачную залу, дзе экспануюцца яе цудоўныя творы розных гадоў (падкрэсліваючы выставачную юбілейную).

Як правіла, габелены выкананы спосабам ручнога ткацтва з шырокім дыяпазінам вобразных рашэнняў. Пры гэтым значна пашырана кола матэрыялаў, выкарыстана розная пражка — ваўняная, ільняная, сінтэтычная. Шмат эксперыментаў у тэхналогіі. Ды і тэмы, шырыра кажучы, — даўно знаёмыя, звыклыя, "нашы": прырода, чаргаванне параў года, урадлівасць і шчодрасць зямлі, народныя святы, экалогія, гісторыя і сучаснасць, звязаныя з неўміручай культурнай спадчынай народа, з марай пра будучыню, з характарам свету, у якім мы жывём.

Нагадаю, што гэтыя работы Людмілы Пятруль увайшлі ў "залаты фонд" беларускага дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва. З гэтага фонду (Нацыянальнага мастацкага, Купалаўскага музеяў, сховішча Саюза мастакоў і іншых) у экспазіцыі прадстаўлены такія яе тканыя кампазіцыі, як "Лясная царэўна", "Вербніца", "Іней"... Але ў мяне асабіста засталіся ў памяці і іншыя творы мастачкі — серыі "Сказ пра бульбу" і "Апокрыфы", "Казка", "Муза", "Памяці дзядоў маіх", "Летні дождж", "Трылет", "Апокрыфы", трыпціх "Над белым дзёранам".

А вось і арыгінальны "рымэйк" карціны Марка Шагала "Спакуса" — таксама "водгук памяці", які мы бачылі на леташняй выстаўцы "Повязь", дзе экспанаваліся работы Людмілы і яе вучняў з Дзіцячай музычна-мастацкай школы № 1. Практычна ўсе творы мастачкі грунтоўна на фундаментальнай традыцыйнай народнага ўзорнага ткацтва, калі кожная нітка падпарадкавана задуме, ідэі аўтара. Што і казаць, габелен — такая рэч, якая валодае ўласным характарам. Цеплыню ж, дададзенаму Людмілай, я пабачыў у яе лепшых тканых

карцінах, дзе сама структура матэрыялу з'яўляецца носьбітам вобразнага зместу, дзе раскрыццё тэмы дасягаецца не за кошт стылізацыі выяўленчых форм, а за кошт самой сістэмы ткацтва, "паводзін" і ўласцівасцей матэрыялу, якія кіруюць творчым працэсам.

Л.Пятруль у дастатковай ступені валодае "таямніцай" габеленавай ніткі. Усё, што знаходзіць адбітак у найлепшых яе творах, носіць глыбока асабісты характар. Гэта яе ўласная радасць і боль, яе сумневы і перакананні, яе спробы па-новаму адказаць на адвечныя пытанні: хто мы, адкуль і куды ідзём?

Кажуць, творца пачынаецца з любові да роднага краю, які зачароўваў яго шчабятаннем птушак, шапаценнем ветру, шлохам дажджу, водарам кветак. Я дадам: мастак стварае, пакуль любіць

Л.Пятруль. "Лясная царэўна".

зямлю, што парадзіла яго.

Мікалай Дуброва і ёсць такі творца. Родная Мазыршчына заўсёды была і будзе галоўнай тэмай яго палотнаў. Чамусьці зараз прыгадаў мудрых старых горцаў, якія навучалі Расула Гамзатава: "Пра ўсё могуць расказаць толькі ўсе. А ты раскажы пра сваё, тады і атрымаецца ўсё...". Вось Мікалай Дуброва і расказваў "усё" ў сваіх пейзажах і фігуратыўных карцінах — усё пра сваю радзіму і яе добрых, працавітых людзей, пра яе цудоўную і непаўторную прыроду, пра прыгажосць прыпяцкіх прастораў, пра вясну і восень, пра зіму і лета. У гэтых "кавалачках жыцця" ён перадае настрой чалавека, свет ягоных пачуццяў, каханне, радасць, журбу. Работам Дубровы ўласцівая асабістая эмацыянальнасць, гнуткасць пластычных сродкаў, інтымная размова аб прыгажосці ўсяго таго, што яго атачае.

Вось назвы толькі некаторых твораў мастака ў яго юбілейнай экспазіцыі, каб адразу адчуць галоўны "чырвоны стрыжань", на які "нанізаны" практычна ўсе вобразы яго жывапіснага мастацтва: "Вяртанне" (як вяртаюцца буслы пасля Чарнобыля), "Краявід з храмаў", журботная "Мелодыя", пранізлівая "Снежная ўверцора", "Барбараўская брама", "Святочны дзень" (па-святочнаму апрачаны старыя сядзяць ля роднай хаты на лавачцы), "Самота" (пра вясковага хлопца-гарманіста), эпічныя "Зямля плескае", "Мой Мазыр", "Стары Мазыр"...

Падкрэслію, што ў цэлым спакойны, стрыманы настрой карцін М.Дубровы ідэальна адпавядае яго характару, схільнаму да роздуму. Для яго ў мастацтве галоўнае — убачыць незвычайнае ў звычайным. Мяккія фарбы, своеасабліва дэкаратыўнасць, пошукі "строгай" кампазіцыі і колеравымі, чысціня светлаўстрымання, складаны сплаў настрою — адметныя рысы яго выяўленчай палітры.

Барыс КРЭПАК

Моц жыцця — усюды

У Дзяржаўным літаратурным музеі Янкі Купалы працуе выстаўка "Усюды бачу моц жыцця", прысвечаная светлай памяці цудоўнага жывапісца і педагога, заслужанага дзеяча мастацтваў Рэспублікі Беларусь, кавалера ордэна Францыска Скарыны Барыса Аракчэва, які зусім нядаўна пайшоў з жыцця.

Выстаўка невялікая, камерная, але дае гэтакое ўяўленне пра тое, як жывапісец таленавіта "ачалавечвае" натурныя пейзажы, эцюды, нацюрморты, напоўненыя шчырай любоўю да той зямлі, на якой ён жыў і працаваў, якую агяваў на працягу больш як паўстагоддзя. Мастак быў сапраўдным каларыстам, вельмі тонка адчуваў шматслойную жывапісную структуру, праз якую перадаваў глядачу тую свежасць пачуццяў і ўражанняў, што ўзнікла ў яго пад час сустрэч з людзьмі і прыродай.

Але "цвіком" экспазіцыі з'явілася самая апошняя карціна "Янка Купала. Вялікая Айчынная", над якой Барыс Уладзіміравіч працаваў цягам дзесяці гадоў і якую завяршыў за гадзіну да свайго адыходу ў іншы свет. І, думаю, што гэта палатно папоўніць выдатную выяўленчую спадчыну мастака, стане побач з яго галоўнымі творами — карцінамі "Партызанская сям'я", "Брэсцкая крэпасць", "Даяркі", "Гарачая пара", "Вясеннія вятры", "Хлеб", "Працоўная восень", "У родным краі", "Сенакос", "Час адлёту птушак"...

У экспазіцыі таксама можна паглядзець і некаторыя творы дачкі мастака — Аксаны Барысаўны, сярод якіх — партрэт Янкі Купалы "Усюды бачу моц жыцця", напісаны менавіта да гэтай выстаўкі.

У зале прадстаўлены асабістыя рэчы мастака, фотаздымкі, матэрыялы з архіва мастацкай дынастыі Аракчэвых.

Б.К.

На здымку: фрагмент экспазіцыі выстаўкі.

Рэгіёны: тэндэнцыі і актуаліі

Пачну з цытаты. Вось што напісаў Уладзімір Караткевіч у рамане "Хрыстос прызямліўся ў Гародні" пра Лепельскае возера: "І яшчэ казалі вальнадумцы, што каб цмокі былі — яны б народ хапалі, лапалі. І гэта ерась! Па-першае, прападобны Амбражэй тых цмокаў закліяў, а па-другое, забылі яны, што ніколі ў тыя часы не аддавала Лепельскае возера трупаў. А ў той год і вальнадумцы ахнулі. Праўду казаў прападобны. За адну ноч на водмелях тых яшчураў, тых цмокаў знайшлі сорок, ды палова таго хісталася на фалях, як плаваючыя выспы. Ды другой раніцай знайшлі яшчэ трохі менш паловы таго, што выдахла ў першую ноч". І цытата да месца з той прычыны, што ў верасні, на Дзень горада, Лепель займее помнік цмоку.

Апошнім часам, па словах намесніка старшыні Лепельскага райвыканкама Мікалая Нікіціна, менавіта да гэтай даты раённы цэнтр упрыгожваецца адметнымі помнікамі. Так на галоўным пляцы ("пятак") з'явілася адлюстраванне Лепелькі з "пятак" у руцэ, у скверы — помнік канцлеру Льву Сапегу, што стаў ініцыятарам узвядзення мясцовага касцёла, а блізу Лепельскага возера атабарылася русалка. Дзесьці тут з'явіцца і выва цмока...

Інакш кажучы, Лепельшчына небеспадстаўна прэтэндуе на статус раёна, насычанага самымі рознымі культурнымі брэндамі.

работнікі культуры штодня абдумваюць свае заўтрашнія перспектывы. Правільна робяць. Каб атрымаць "ураджай" заўтра, зерне ідэі неабходна пасеяць ужо сёння. Зыходзячы менавіта з такога "агранамічнага" досведу начальнік аддзела культуры Тамара Бароха з "праектанткай" Вольгай Маханенка ўжо цяпер абгаворваюць умовы пры якіх госці аграсядзіб наведвалі б Чарэйшчынскую і Каменскую бібліятэкі-музеі. Першая распавядае пра мясцовую традыцыйную культуру, другая — пра пээта-земляка Тодара Кляшторнага...

Я пераканаўся, у кожнай вёсцы Лепельшчыны ёсць на што паглядзець. У Стаях — гэта не толькі філіял РДР. Стайскае ДШМ дзейнічае ў рэчышчы менавіта традыцыйнай культуры. Усе навучэнцы, а гэта 120 чалавек, — удзельнікі заслужанага аматарскага калектыву "Сунічкі", што не раз і не два становіўся лаўрэатам знакамітага фальклорнага фестываля "Берагіня". Кіруе калектывам дырэктар ДШМ Вераніка Хомбак, аўтар унікаль-

роч. Не магу абмінуць з гэтай нагоды наступнай адмысловай і, як падаецца, характэрнай для ўсёй рэспублікі акалічнасці. Нашы начальнікі аддзелаў культуры даўно сталі прадзюсарамі для мінскіх калектываў: займаюцца рэалізацыяй білетаў, прапагандуючы творчыя вартасці "зорак" праўдамі і няпраўдамі. Так, гастролі заездных творцаў так або інакш уплываюць на аб'ём аддзелаўскіх платных паслуг, але канкрэтным рублём на спецрахунак ніяк не асядаюць. Я зараз пра тое, што ў начальніка аддзела культуры і без таго клопатаў — вышэй галавы, а тут яшчэ трэба прамоўшнам займацца, афішы расклеіваць, распаўсюджаць білеты. Ці не час кожнаму сваёй канкрэтнай справай заняцца?

У тым, што гэтай (сваёй!) справай аддзел культуры Лепельскага райвыканкама займаецца, пераконвае вось які факт. Пры райцэнтраўскай школе мастацтваў дзейнічае тэатральнае аддзяленне, а пры РДК — тэатр

цяпер не пра гаючую сілу творчасці, а пра арганічнае і роўнае суіснаванне мастацтва "імпартагнага" і дамарослага...

Начальнік аддзела культуры Тамара Бароха распавядае, што ўстановы прапаноўваюць насельніцтву 97 відаў паслуг. Летась пазабюджэтны "вал" склаў 552 мільёны рублёў. Адзін толькі Лепельскі раённы краязнаўчы музей выканаў адпаведны план на 220%. І паспрыялі тут не толькі "музейныя" шлюбы, але і шчыльнае супрацоўніцтва ўстановаў са сталічным Нацыянальным мастацкім музеем. Якраз тая сітуацыя, калі "імпартагнае" мастацтва дапамагае знайсці яркія фарбы для больш выразнага адлюстравання дамарослага.

Ландшафтная інфраструктура

Не хачу, каб уражанне ад агульнай карцінкі лепельскай культуры складалася гэтакім пастаральна-ідылічным. Праблем тут хапае. І вырашэнне іх, на жаль, ад аддзела культуры не залежыць. Да пры-

ПРАДЗЮСАРЫ ЛЕПЕЛЬСКАГА ЦМОКА

Спрацаваць на сваю раскрутку, бо "чужыя гастролі" на спецрахунак не "асядаюць"

А грошы —
ёўрасаюзаўскія

У аддзеле культуры Лепельскага райвыканкама ўмеюць падбіраць кадры і працаваць з імі. Дзесьці 8 — 10 спецыялістаў штогод прыбываюць у раён. Па сутнасці, увесь сённяшні артыкул — пра выніковасць аддачы іх працы. Вось і Вольга Маханенка кіравала калісцы РДК, а цяпер — гаспадар адной з аграсядзіб у раёне і менеджер міні-праектаў па стварэнні турыстычных брэндаў (у тым ліку і цмока) Лепельшчыны.

Праектаў такіх, па словах намесніка старшыні райвыканкама Мікалая Нікіціна, ці не з дзясятак. І кожны атрымаў фінансавую падтрымку ёўрасаюзаўскай праграмы "Вада, прырода, людзі ў знікаючым ландшафце: развіццё ўстойлівага сельскага турызму ў Расіі і Беларусі". Вяртанне цмока да "месца прапіскі" будзе каштаваць, да прыкладу, 70 тысяч еўра. Суфінансаванне Лепельшчыны наступнае: распрацоўка канцэпцыі скульптуры і выраб яе ў мяккіх матэрыялах узяў на сябе мясцовы "цмоказнаўца" і журналіст Уладзімір Шушкевіч, а адліўку і ўсталяванне помніка — райвыканкам.

У ліку іншых міні-праектаў — добраўпарадкаванне святой крыніцы ля Валасовічаў, развіццё лячэбнага пчаларства, падтрымка аграсядзіб, распрацоўка зялёных маршрутаў... Непазбежнымі ўдзельнікамі апошніх стануць, натуральна,

мясцовыя цмокі — уладары балот і азёраў, ворагі п'яніц і распусніц, абаронцы маладых і моцных сямей. Апошнюю акалічнасць просьба запомніць, бо яна нам яшчэ спатрэбіцца.

Дзе квітнеюць
"Сунічкі"?

Аграсядзібы на Лепельшчыне развіваюцца. Нават дырэктар мясцовага Дома рамёстваў Алена Барадзейка хоча мець пры-

Не магу абмінуць наступнай характэрнай для ўсёй рэспублікі акалічнасці. Нашы начальнікі аддзелаў культуры даўно сталі прадзюсарамі для мінскіх калектываў: займаюцца продажам білетаў, прапагандуючы "зорак" праўдамі і няпраўдамі. Так, гастролі заездных творцаў уплываюць на аб'ём аддзелаўскіх платных паслуг, але канкрэтным рублём на спецрахунак ніяк не асядаюць. Дык ці не час кожнаму сваёй канкрэтнай справай заняцца?

сваёй установе незвычайны сельскі філіял "аграсядзібнага фармату". Маўляў, тут можна было б і майстэрні самыя розныя арганізаваць, і колькасць платных паслуг павялічыць, і больш сувеніраў прадаваць... Ды гэта пры тым, што салон "Скарбонка", які дзейнічае пры РДР, летась рэалізаваў сувеніраў на 24 мільёны рублёў, а ў Стаях дзейнічае філіял Дома рамёстваў, праўда, — у "клубным фармаце". Карацей,

ных навучальных праграм і рэпертуарных зборнікаў, заснаваных на мясцовым фальклорным матэрыяле. Стайскае школа мастацтваў традыцыйнай культуры — своеасаблівы метадычны цэнтр ці мадэльная ўстанова для іншых аналагічных школ рэспублікі. Праўда, засталася іх недаравальна мала...

мініяцюр і народны тэатр. Дык вось, трыадзіным намаганнем у Лепелі стаяцца спектаклі, што нязменна збіраюць аншлагі. Спектаклі — сацыяльна завостраныя, пра складаных дзяцей і іх не менш праблемных бацькоў. Тэма — надзённая. Таму мясцовыя праваахоўныя органы прапанавалі пастаноўкі паўтарыць і для тых, каму яны прысвечаны. Прымусявага распаўсюджвання білетаў не было. Я

97 відаў
паслуг

А ўвогуле ў раёне — 24 народныя і ўзорныя аматарскія калектывы. Усё гэта — таксама тэндэнцыя развіцця Лепельшчыны культурнай, дзе колькасць і якасць заўжды ідуць по-

кладу, таму ж музею, які месціцца ў будынку былой адміністрацыі Бярэзінскага запаведніка, храніцца не стае дадатковых плошчаў. У свой час начальнік аддзела культуры Тамара Бароха прыгледзела для музейнага "пашырэння" старадаўняй памяшканні вінна-ачышчальных складоў. Трэба аддаць належнае мясцовым уладам: яны пайшлі насустрач. На рамонт будынка з райбюджэту было выдаткавана два мільярды рублёў. Каб наблізіць завяршэнне работ, патрэбна яшчэ два разы па столькі...

Выява цмока з'явіцца на беразе Белага ці Лепельскага возера. Побач — сквер з летняй эстрадай, помнік Льву Сапегу работы мінскага скульптара Льва Аганавы, касцёл... Улетку тут не праштурнуцца, аднак гарадская гасцініца (яна — праз дарогу ад сквера) пазірае на прывабны ландшафт непрывабнымі пустымі аканіцамі. Будынак патрабуе не малага рамонту, справіцца з ім не могуць пакулі і ўсюдыйсныя прадпрыемствы. Прыватная гасцініца ёсць на другім канцы горада, але ландшафты тут не прыродныя, а ўрбаністычныя, ды і з камфортам пражывання (сам праверыў) ёсць пэўныя праблемы.

Між тым, Лепельшчына прэтэндуе на немалыя турыстычныя дывідэнды. І ўсе згаданыя брэнды працуюць цяпер менавіта на гэта. Хацелася, каб і прыазёрная гасцініца (з тэарэтычнай назвай "Ля цмока") неўзабаве стала гэтакім жа пераканаўчым брэндам гасціннасці, утульнасці і крэатыўнасці.

Паважаныя чытачы! Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах нумара. **Пішыце** на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77 або kultura@tut.by, **тэлефануйце** ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97, **абмяркоўвайце** тэму на [facebook.com/kimpressby](https://www.facebook.com/kimpressby) і twitter.com/kultura_by!

Рэгіёны: анкета ідэі — прынцып ажыццяўлення

За 30 "антонавак" можна было купіць пачак солі ці цукру, за 50 — кансерваную вяндрліну. "Антоніўкі" — гэта грошы, якія мелі хаджэнне пад час рэалізацыі першага этапу "Доміка ў вёсцы". І каб зарабіць тыя антонаўкі, маладым сем'ям давялося без перабольшання папацець... Некалькі гадоў таму Віцебскі абласны метадычны цэнтр народнай творчасці абвясціў рэгіянальны конкурс інавацыйных праектаў па арганізацыі вольнага часу моладзі. Вядучы спецыяліст Лепельскага метацэнтра Марына Колас прапанавала праект "Домік у вёсцы". Тады яшчэ ніхто не ведаў, што ён будзе прызнаны адным з лепшых Віцебшчыны, а домік для адпачынку з'явіцца менавіта ў вёсцы Антонаўка. Забягаючы наперад, зазначу, што сённяшні ажыятаж ад конкурсу параўнаць можна хіба са з'яўленнем сапраўднага цмока з хваль Лепельскага возера.

Заплаціць за мазалі?

Што трэба зрабіць, каб метадычны цэнтр стаў каталізатарам усіх творчых працэсаў аддзела культуры? "Рэцэптуру" падказвае начальнік аддзела Тамара Бароха: варта набраць у штат людзей з іскрай у вачах. Ад гэтага і будзе разгарацца фантазія.

Галоўны фантазёр — вядучы спецыяліст РАМЦ Марына Колас. Ёй кепска, калі іншым сумна. Гэта яна прыдумала **генеральную ідэю праекта**: конкурс сярод маладых гарадскіх сямейных пар, якія жывуць па канрэтных правілах у зададзенай мясцовасці. Натуральна, ідэя народжаная па асацыяцыі з вядомымі тэлепраектамі, скіраванымі на экстрэмальнае выжыванне герояў. Але ў дадзеным выпадку гэта не плагіят, а дарэчная кампіляцыя, перанесеная ў беларускія сельскія рэаліі. Урэшце, лепш, чым шматлікія, але не надта цікавыя перапэвы замежных перадач беларускімі тэлевізійшчыкамі. Але не будзем пра сумнае.

Памятаеце, што лепельскі цмок любіць дружных маладых сямейнікаў? І Марына Колас, і дырэктар РАМЦ Нона Сездзіна вырашылі: чым мы горшыя за цмока. Таму **мэты і задачы праекта** былі зведзены да цалкам гуманых і высакародных сентэнцый: прыцягненне ўвагі да адміраючых вёсак, экалагічная асвета, уменне наладзіць побыт у экстрэмальных умовах, прапаганда здаровага ладу жыцця, яднанне сем'яў, абуджэнне цікаўнасці да каранёў, рэклама спонсараў праекта. **Удзел** у конкурсе — **платны**. **Тэрмін рэалізацыі** яго разлічаны на **тры дні раз на год цягам трох гадоў**. Інакш кажучы, юнакі і дзяўчаты заплацілі грошы, каб за тры летнія дні атрымаць на руках мазалі ад кос, віль і грабляў. Так, ды не вельмі.

Добраўпарадкаваць Антонаўку

Першы этап праекта адбыўся **летам 2011 года**. Пасля маштабнай рэкламнай акцыі пяць маладых сем'яў (рабочыя, урачы, прадаўцы з Лепеля) накіраваліся на тры дні ў вёску Антонаўка. З усіх яе жыхароў была на той момант адна толькі пенсіянерка-дачніца. У яе кардынатары праекта і куплялі качак для харчавання экстрэмаў. Так з'явіліся "антонаўкі", "ранеткі" і іншыя грошы. Але зарабіць іх можна было толькі працай па добраўпарадкаванні вёскі для ўласнага жыцця-быцця. А з сабой маладыя ўзялі толькі сродкі асабістай гігіены і пасцельную бялізну.

Натуральна з імі побач знаходзіліся каардынатары праекта. Перажывалі, падтрымлівалі, сачылі за станам здароўя. А ўдзельнікі, апрача "адаптацыі" да сляянскай працы, выпускалі ўвечары насценгазету "Радавод", вялі дзённік, развучвалі мясцовыя гульні ды танцы, шукалі скарб... І ўсё гэта суправаджалася моцнай падтрымкай лепшых творчых калектываў СДК. На праект працаваў увесь раён. У тым ліку спонсары — "Белаграпрамбанк", мясцовы малочна-кансервавы завод, прыватныя прадпрыемствы, якія ўзнагародзілі лепшых канкурсантаў каштоўнымі

"Домік у вёсцы": мадэль будучыні

Акцыя сацыялізацыі з неабмежаванай перспектывай

Гэта яны "пабудавалі" домік у вёсцы: дырэктар раённага арганізацыйнага метадычнага цэнтру Нона Сездзіна, метадыст Таццяна Стрыжонак і вядучы спецыяліст РАМЦ Марына Колас.

падарункамі. А Антонаўка раптоўна пераўтварылася ў "многа-населеную" і шумную. Шкада, што толькі на тры дні.

Стаць унукамі ды ўнучкамі

Менавіта такая мэта ставілася пад час **другога этапу**, які **летась** пераехаў у вёску Пераходцы. Яна — сэрца Бярэзінскага біясфернага запаведніка. Гэтым разам іх чакала жыццё ў бабуль (менавіта яны — асноўныя насельнікі Пераходцаў) і можна было браць з сабой дзяцей ад сямі гадоў. Маладыя рыхтавалі для сваіх гаспадынь закаткі на зіму: варэнне, марынады, кампоты. Збіралі і радаводы бабуль. Пілавалі, калолі дровы, вучыліся гатаваць вясковыя стравы...

Актыўна падтрымаў праект кіраўнік запаведніка Андрэй Пракошын. Канкурсанты дапамагалі разбіраць лясныя завалы, будавалі гаць цераз багно, патрапілі на рэшткі гарматы часоў Вялікай Айчыннай. Лішне казаць, што і на другім этапе савет назірльнікаў з ліку супрацоўнікаў РАМЦ быў побач і не спаў начамаі.

Гэтыя дні прыпалі на Купалле. Натуральна, былі вогнішча, вянок, купанне ў ліпеньскіх росах. А таксама — кінасеансы пад адкрытым небам, этна-вечарынка,

"Мы — разам"

Трэці этап, запланаваны на лета 2013-га, будзе называцца **"Мы — разам"**. Як заўважыла Марына Колас, удзельніцаў будзе значна больш. Конкурс пераўтворацца ў злет маладых сем'яў (і гарадскіх, і вясковых). Пройдзе ён у адной з аграсядзіб. Якія цікавосткі рыхтуюць для канкурсантаў метадысты? Самыя крэатыўныя!

"Мы — разам"

Сёлетнія тры дні канкурсанты будуць працаваць талакой на ўзвядзенні сядзібы "Люкшы-

Мне запырачаць метадысты з іншых абласцей: і мы, маўляў, ладзім конкурс інавацый. Усё можа быць. Але камандзіроўкі сведчаць: крэатыўных праектаў па аддзелах культуры мала. І часцяком яны атаясамліваюцца з чарговым мерапрыемствам, адзінкавым, але паўтаральным (да прыкладу — са справаздачным канцэртам)... А каму патрэбны конкурс дзеля конкурсу, які не мае на выхадзе нічога проч выдаткаў?

на". Марына Колас пабывала нядаўна на семінары, прысвечаным экатурызму, размаўляла з гаспадарамі агрападкаў і дамовілася, што трэці этап конкурсу прымусяць маладыя стаць і будаўнікамі, і аграрыямі, і камерсантамі, і турыстычнымі менеджарамі. Натуральна, мне не раскрылі ўсіх сакрэтаў і інтрыг. Намякнулі толькі, што хлопцам давядзецца пабыць вясковымі дэтэктывамі, пчалярамі, проста гаспадарамі сваёй будучыні...

Дык ці толькі на тры гады разлічаны праект "Домік у вёсцы"? Акцыя, дзе на першараднае месца пастаўлена не бяздумнае баўленне часу, а карпатлівая праца на карысць сям'і, не павінна мець тэрмінаў дзеяння. Канкурсанты могуць мяняцца, а мэта праекта, скіраваная на захаванне беларускай вёскі, бліжэйшым часам застаецца актуальнай. Словам, трэці этап яшчэ не распачаўся, а ў аддзеле культуры ўжо думваюць пра тое, каб колькасць "жывых" домікаў на сяле павялічвалася з кожным годам.

Яўген РАГІН,
наш спецыяльны карэспандэнт
Мінск — Лепельскі раён — Мінск
Фота аўтара

Хэдлайн рэгіёна:
самадастатковасць аддзела

Каму патрэбны конкурс дзеля выдаткаў?

Хто ж яшчэ, апрача лепельцаў, удзельнічаў у абласным конкурсе на лепшы інавацыйны праект для моладзі і патрапіў у хэдлайнеры названай акцыі? Я пагутарыў на гэты конт з дырэктарам Віцебскага абласнога метадычнага цэнтру народнай творчасці Кацярынай Лабукі. Высветлілася, што згаданы конкурс доўжыцца на Віцебшчыне з пазамінулага года. **Сур'ёзная справа, сапраўды, не выносіць мітусні. А падвядзенне вынікаў адбудзецца 19 красавіка ў Оршы. Тут запланавана правядзенне абласнога маладзёжнага форуму з выступленнем лепшых аматарскіх аб'яднанняў і творчых калектываў, а таксама прэзентацыя лепшых дыскацэльных праграм.**

Цяпер, уласна кажучы, пра конкурс маладзёжных інавацый. Ён праходзіў у тры этапы. У апошні, па словах Кацярыны Лабукі, трапіў, да прыкладу, аддзел культуры Міёрскага райвыканкама за праект маладзёжнай харэаграфічнай суб-культуры. Пра аналагічны шматпрофільны праект Докшыцкага раёна мы пісалі на пачатку бягучага года.

А Полацкі РДК прапанаваў сваю акцыю "Шоу-майстар". У Наваполацку сур'ёзна і мэтанакіравана аднаўляюць культуру старадаўніх маладзёжных баляў. Браслаўшчына зацікавіла выніковасцю трансгранічнага супрацоўніцтва, пра якое "К" таксама шмат пісала.

Адметным падаецца тое, што да трэцяга лёсавызначальнага этапу дайшлі не толькі аддзелы культуры ў цэлым, але і асобныя крэатыўшчыкі з сяла. Да прыкладу, бібліятэкары Асінторфаўскай бібліятэкі з Дубровенскага раёна. Праект у іх — экалагічны, скіраваны на захаванне і ўшанаванне нашых прыродных багаццяў, у прыватнасці — журавін.

Не менш цікавы і карысны праект прапанаваў журы супрацоўнікі Дубровенскай ЦБС. Называецца ён "З дзіцем нараджаецца і мама". З дапамогай раённай і дзіцячай бібліятэкі сабрана максімальна поўная калекцыя медыцынскай, сацыяльнай, псіхалагічнай літаратуры для маладых мам.

19 красавіка ў Оршы прагучаць прозвішчы лепшых аўтараў інавацыйных праектаў. Кожнаму мяркуецца ўручыць каштоўны прыз, які спатрэбіцца ім у непасрэднай творчай дзейнасці. Вынаходніцтва ідэі такім чынам будзе прастымулявана і матэрыяльна. Я вельмі спадзяюся, што на гэтым знакавым абласным форуме будуць прысутнічаць не толькі работнікі культуры з Віцебшчыны. Не для таго, каб пазайздросціць, а для таго, каб навучыцца. Ад зайздрасці, пагадзіцеся, вочы свяціцца не пачынаюць. Святло ў вачах — ад усведамлення ўласнай патрэбнасці. А дзе які ні ў Оршы шукаць гэтага ўсведамлення? Бо толькі на адным "Доміку ў вёсцы" можна пабудаваць самую дзейсную прафесійную вучобу крэатыўшчыкаў і запаліць вочы многім.

Мне могуць запырачыць метадысты з іншых абласцей: і мы, маўляў, ладзім аналагічны конкурс, пад час якога адбіраем лепшыя інавацыйныя ідэі. Усё можа быць. Але журналіцкія камандзіроўкі сведчаць пра адваротнае. Крэатыўных праектаў па аддзелах культуры вельмі мала. І часцяком яны атаясамліваюцца з чарговым мерапрыемствам, адзінкавым, але перыядычна паўтаральным (да прыкладу — са справаздачным канцэртам)... А каму патрэбны конкурс дзеля конкурсу, які не мае на выхадзе нічога апрача выдаткаў?

Я.Р.

А ваш ГДК не адстае ад сяла?

18 — 19 красавіка ў Ляхавічах пройдзе семінар, на які збяруцца дырэктары гарадскіх дамоў культуры з усёй Брэстчыны. Месца збору, натуральна, — Ляхавіцкі ГДК, які ўпрыгожвае горад не толькі вытанчанай архітэктурай.

Ляхавіччына: вучоба дырэктараў

Нагадаем, з'яўлення гэтай ўстановы чакалі доўга. Былы Дом культуры састарэў не толькі матэрыяльна, але і маральна. Рэканструяваць яго трэба было ці не з нуля. Так і вырашылі. Натуральна, хвалявалі і тэмпы работ, і іх фінансаванне. Але усё ж такі на першы план паставілі якасць абнаўлення ўнутранага і знешняга. У выніку, калі ў 2010 годзе рэканструкцыя была паспяхова завершана, цэнтральная плошча зазьяла шклянымі клубнымі фасадамі. Галаўны ж боль і начальніка аддзела Ніны Прыхач, і гарадскіх работнікаў культуры ператварыўся ў радасць павялічаных творчых магчымасцей.

Цяпер у Ляхавіцкім ГДК — не толькі сучасная тэхніка ды апаратура, але і сем творчых калектываў, уганараваных рознымі званнямі.

Гомельшчына: змагаюцца толькі "ўзорныя"

А ў "кустах" — 11 тэатраў

6 красавіка ў Цэнтры культуры і рамёстваў аграгарадка "Холмеч" Рэчыцкага раёна распачаўся абласны агляд-конкурс узорных аматарскіх тэатральных і лялечных калектываў. 13 красавіка эстафету ў Рэчыцкага "куста" прымае Жлобінскі. Завершыцца ж агляд-конкурс 20 красавіка ў школе мастацтваў № 5 Гомеля.

Як тлумачыць намеснік дырэктара Гомельскага абласнога цэнтра народнай творчасці Інга Заўгародняя, гэта ўжо далёка не першы конкурс і скіраваны ён на павышэнне мастацкага ўзроўню дзіцячых калектываў, на папулярывацыю лепшых узораў драматургіі і тэатральнага мастацтва.

У аглядзе возьмуць удзел лялечныя тэатры Ровенскаслабодскага цэнтра культуры і вольнага часу Рэчыцкага раёна, Жыткавіцкага гарадскога цэнтра культуры, Мазыр-

скага ДК "Будаўнік", тэатральныя калектывы: Жлобінскага ГЦК, Светлагорскай ДШМ, Светлагорскага ДК энергетыкаў, Гомельскай ДШМ №5, Нараўлянскай дзіцячай бібліятэкі, Рэмежаўскага сельскага дома культуры Ельскага раёна, Палаца культуры "Беліцкі". Прычым, Жлобінскі гарадскі цэнтр культуры прадстаўляе і тэатральную студыю, і агітбрыгаду.

Калектывы, сапраўды, вартыя ўвагі. Жыткавіцкі лялечны тэатр "Чараўнікі",

План па аказанні платных паслуг з поспехам выконваецца трэці год запар. А сам ГДК здолеў стаць за гэты час вядучым месцам разнастайнага адпачынку для дзяцей, моладзі і людзей сталага ўзросту. І дапамагло ў гэтым не толькі раённае, але і абласное кіраўніцтва.

Дык чаму будуць вучыцца ў Ляхавічах дырэктары ГДК з усёй вобласці? Прафесійнаму стаўленню да выканання службовых абавязкаў, упартасці і ўпэўненасці ў дасягненні пастаўленых мэт. Не сакрэт, што ў асобных раённых гарадскіх ўстановах культуры нярэдка адстаюць па тэхнічных магчымасцях ад сельскіх, якім у свой час дапамагала "ўзняцца на ногі" Дзяржпраграма па адрэджэнні і развіцці сяла. На Ляхавіччыне такога кантрасту не назіраецца.

Дарэчы, удзельнікі семінара пабываюць і ў Востраўскім СДК, пра праблемы "пераходнасці" якога "К" у свой час пісала. У Ляхавіцкім раёне цяпер вырашана і гэтае пытанне. Летась у аграгарадку завершаны рамонт клуба. З раённага бюджэту на гэта выкарыстана без малага два мільярды рублёў. Так, рамонтнага "фінішу" давялося доўга чакаць. Але якасць работ гарантуе, што ў Востраве не існуе патрэбы ў фінансаванні на заўтрашнія будаўнічыя недаробкі. Цяпер, маўляў, СДК і гасцям не сорамна паказаць. Інакш кажучы, і Востраў стаў часткай культурнага ляхавіцкага архіпелага...

Але вернемся ў Ляхавічы. Удзельнікі семінара пабачаць тут работу з памянёнымі творчымі калектывамі. Заслужаны аматарскі калектыв — студыя выяўленчага мастацтва "Апалон", якой кіруе даўні сябра і эксперт "К" Сяргей Чарановіч, прэзентуе сваю творчую і конкурсна-міжнародную дзейнасць. Кожны ансамбль падорыць гасцям канцэртную візітоўку. Вечарам дырэктары ГДК пабачаць і абмяркуюць якасць, і крэатыўнасць ляхавіцкіх шоу-праграм ды тэматычных танцавальных вечароў.

Яўген РАГІН

На здымку: Ляхавіцкі гарадскі дом культуры.

дда прыкладу, дзейнічае аж з 1986 года. Па словах дырэктара мясцовага ЦК Таццяны Еўлаш, у склад тэатра ўваходзяць трыццаць вучняў чатырох школ Жыткавічаў і гарадской гімназіі. І кожны "чараўнік" без агляды адданы тэатральнай сцэне.

Гэтка ж прыныцы і ў тэатра "Крэда" Гомельскай дзіцячай школы мастацтваў № 5, якім кіруе Вера Уханава. І крэда — жыць тэатрам — пацярджанаецца на справе. Удзельнікі калектыву, яны ж і навучэнцы тэатральнага аддзялення ўстановы, працягваюць вучобу ў Беларускай дзяржаўнай універсітэце культуры і мастацтваў і, як правіла, звязваюць жыццё з прафесійным тэатрам...

Канкурсанты будуць змагацца не толькі за Гран-пры, але і за лепшыя: творчы эксперымент, сцэнаграфію, мужчынскую і жаночую ролі.

Андрэй СТАРЖЫНСКІ

Намітка з'яўлялася вельмі каштоўным падарункам, бо ў параўнанні з іншымі тэкстыльнымі вырабамі шылася з найтанчэйшага палатна. Наміткі дарылі як мужчынам, так і жанчынам (сватам і родным маладога на вяселлі, бабулі-паўтуса пасля прыняцця родаў). Выкарыстаць падаруючы намітку можна было як па прызначэнні, так і на пашыў іншых вырабаў. Напрыклад, сустракаюцца мужчынскія кашулі, пашытыя з наміткай. У песнях пра цяжкую долю замужняй жанчыны часта сустракаецца сюжэт, як муж-г'яніца прапівае каня і просіць жонку выкупіць жывёлу: "Выйдзі-выдзь жана з намёткаю, выкупі каня з аброткаю". Атрымліваецца, намітка па кошце была роўная каню!

Ткаць жанчыны пачыналі пасля Вадохрышча. Да Вялікадня прынята было шыць для ўсёй сям'і абноўкі. Цёмнымі вечарамі выраблялі грубое палатно, наміткі ж ткалі тады, калі дзень станавіўся даўжэйшым...

Алена ЛЯШКЕВІЧ, метадыст па этнаграфіі Мінскага абласнога цэнтра народнай творчасці
На здымку: наша сучасніца паказала, як выглядае слущкая намітка.

У конкурсе бралі ўдзел больш за дзве тысячы школьнікаў. Сярод іх — члены пярвічных арганізацый Беларускай маладзёжнай грамадскай арганізацыі выратавальнікаў-пажарных, клубу юных выратавальнікаў-пажарных. Праграма агляду-конкурсу прадугледжвала дзесяць намінацый. Гэта малюнак, плакат, выраб, мадэль пажарнай і аварыйна-выратавальнай тэхнікі, статуэтка, казка, аповед, верш, сімвал пажарнай бяспекі, раставая лялька.

Ацньвала працы кампетэнтнае журы, у склад якога ўваходзілі спецыялісты з МНС, Міністэрства адукацыі, Беларускага саюза мастакоў... Там жа, у выставачнай зале Палаца мастацтва, адбылася ўрачыстая цырымонія ўзнагароджання пераможцаў агляду-конкурсу.

Таццяна БЫЧАНОК, спецыяліст групы прапаганды і навучання Савецкага РАНС г. Мінска

Фотаанонс

РЭВІТАЛІЗАЦЫЯ НА ПАРАЛЕЛІ СУЦІНА

Напярэдадні Міжнароднага дня аховы помнікаў і гістарычных мясцін наш фотакрэспандэнт Юры Іванову пабываў у Смілавічах, што на Чэрвеньшчыне. Зняў руіны палаца Манюшкаў, пасля наведаў мясцовую школу мастацтваў. Мо тут выхоўваюць новых талентаў, якія праславяць сваё мястэчка як славы Суцін? Тут ідзе навучанне як па музычным, так і пра мастацкім профілі. Тэма рэвіталізацыі Смілавічаў была ўзнятая на традыцыйным "круглым stole" ў рэдакцыі. Яго матэрыялы — у наступным нумары.

Які кошт наміткі?

У Мінскім абласным цэнтры народнай творчасці адбыўся семінар, прысвечаны традыцыйным галаўным уборам беларускіх жанчын.

Перад прысутнымі выступіла супрацоўніца Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, кандыдат мастацтвазнаўства Марыя Віннікава, якая рэканструявала спосабы навівання наміткі з Бярэзінскага, Любанскага, Салігорскага, Слуцкага і Старадарожскага раёнаў.

Работнікі культуры Міншчыны даведліся, што намітку ў беларускіх гаворках часцей завуць "наметка", "намётка", "намёт", "плат", форма ж "намітка", што ўвайшла ў літаратурную беларускую мову, — гэта хутчэй украінізаваны варыянт маўлення.

Намітка — галаўны ўбор замужняй жанчыны, які закрываў яе валасы. Абрад "завівання маладой" (першага навівання наміткі) займаў істотнае месца пад час традыцыйнага вяселля. Валасы замужняй жанчыны па традыцыйных уяўленнях беларусаў (як, дарэчы, і ў іншых народаў) надзяляліся надзвычайнай здольнасцю прыцягваць як добрую, так і адмоўную энергетыку, таму іх хавалі пад галаўны ўбор. Намітка завяршала строі замужняй.

Агляд і конкурс

Рэспубліканскі агляд-конкурс дзіцячай творчасці "Выратавальнікі вачыма дзяцей" праводзіцца ўжо пятнаццаты раз.

Яго арганізатарамі выступілі Міністэрства па надзвычайных сітуацыях, Беларускае маладзёжнае грамадскае арганізацыя выратавальнікаў-пажарных, Беларускае добраахвотнае пажарнае таварыства і іншыя. У выставачнай зале Рэспубліканскай дзяржаўнай мастацкай галерэі была прадстаўлена экспазіцыя, якая складаецца з творчых работ дзіцяці з усёй Беларусі.

Па-рознаму ўяўляюць сабе пажарнікаў і праблему пажараў юныя грамадзяне краіны — удзельнікі штогадовага агляду-конкурсу. Ён праводзіцца ў мэтах развіцця творчых здольнасцей навучэнцаў, прапаганды бяспекі жыццядзейнасці і здаровага ладу жыцця, папулярывацыі прафесіі выратавальніка.

Ацньвала працы кампетэнтнае журы, у склад якога ўваходзілі спецыялісты з МНС, Міністэрства адукацыі, Беларускага саюза мастакоў... Там жа, у выставачнай зале Палаца мастацтва, адбылася ўрачыстая цырымонія ўзнагароджання пераможцаў агляду-конкурсу.

Таццяна БЫЧАНОК, спецыяліст групы прапаганды і навучання Савецкага РАНС г. Мінска

Занятак вядзе выкладчыца ДШМ Таццяна Дзікая.

5 сакавіка ў канферэнц-зале Мемарыяльнага комплексу "Брэсцкая крэпасць-герой" адбыўся семінар для музейных работнікаў "Культурна-гістарычная спадчына як рэсурс развіцця тэрыторыі і мясцовай супольнасці. Вопыты і практыка". Арганізатары мерапрыемства — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, Асацыяцыя менеджараў культуры, дырэкцыя Мемарыяльнага комплексу. Заяўленая тэма — **неабсяжная. У дадзеным жа выпадку яна мела канкрэтную гістарычную і геаграфічную прывязку — праект "Брэст-2019" (канцэпцыя развіцця крэпасці і прылеглых тэрыторый, пра якую мы згадвалі пад час інтэрв'ю з кіраўніком Мемарыяла Рыгорам Басюком у № 11). Менавіта ў 2019 годзе горад над Бугам будзе святкаваць сваё тысячагоддзе.**

Дзітар Богнэр

іншая — змяняецца раз на пяць гадоў, яшчэ адзін элемент — штогод. А частка прасторы можа быць прыстасаванай для змен яшчэ больш дынамічных. Але пры гэтым важна не перайсці мяжу, за якой музей губляе выпрацаваны часам імідж.

Таму спадар Богнэр не ўхваліў ідэю адроджэння на тэрыторыі крэпасці страчаных калісці сярэднявечных пабудов. На ягоную думку, праз такую рэгенерцыю можа "размыцца" вобраз Мемарыяла. Дбаючы пра наданне крэпасці новых функцый, не варта ператвараць яе ў "Дыснейлэнд". Хаця Дзітар Богнэр раіць культурным работнікам не ігнараваць досвед ні "Дыснейлэнда", ні нават сеткавага фаст-фуду. Бо менеджары гэтых кампаній ведаюць, як зацікавіць кліента, умеюць лічыць грошы.

Вена, Нью-Ёрк, Зальцбург...

Прынцыпы арганізацыі музейнай справы і працы з гледачом, па словах Богнэра, — універсальныя. І праблемы ў музейшчыкаў паўсюль, лічы, аднолькавыя. Адна з іх — неабходнасць "адваёўваць" прастору

Венскі архітэктурны цэнтр, Музей тыпуно, Дзіцячы музей, так званы "21-ы квартал", дзе прадстаўлена мастацтва, альтэрнатыўнае звычайнай эстэтыцы... Акрамя таго — кавярні, крамы ды іншая сэрвісныя пункты. Забаўляльнай спажывы для наведвальніка столькі, што ў музеі ён можа і не трапіць. Таму спецыяльны плакат інфармуе: "У Музейным квартале нават музей ёсць!". Па сутнасці — гэта сучасны арт-горад побач са старой Венай.

"Музейны квартал" мае шалёную папулярнасць у турыстаў. Гэта ўжо славу гэтага ў адным шэрагу з такімі брэндамі, як згаданы Хофбург і Альберціна. Надзвычай важна, што "Музейны квартал" прышоўся даспадобы моладзі. Спідар Богнэр раіць звярнуць асаблівую ўвагу на гэту катэгорыю спажываючай культуры. Бо ўжо сёння іх густы ды звычайкі моцна ўплываюць на кан'юнктуру культурнага рынку.

Як згадвалася раней, Дзітар Богнэр мае непасрэднае дачыненне да стварэння і функцыянавання Новага музея сучаснага мастацтва ў Нью-Ёрку. Увесь штат установы — 35 ча-

Рэйтынг ідэй з інтэрнэт-прасторы

Інсайдары спадчыны

Таццяна МАРМЫШ, намеснік начальніка аддзела навукова-метадычнага забеспячэння дзейнасці па ахове гісторыка-культурнай спадчыны Інстытута культуры Беларусі

Цікаваць да праблематыкі нематэрыяльнай спадчыны ў нашым грамадстве павялічваецца пастаянна. Гэты інтарэс грунтуецца на аб'ектыўным тыпалагічным "культурным назапашванні", бо "тэксты" нематэрыяльнай спадчыны фарміруюцца і сёння. Немалаважнымі падаюцца і тыя наступствы, якія неасязальная спадчына інспіруе ў культурнай прасторы пачатку XXI стагоддзя. Маю на ўвазе ўмацаванне ідэнтытэту, фарміраванне "месцаў памяці", выкрышталізацыю сістэмы каштоўнасцей і іншае.

1. Медыялізацыя і візуалізацыя (www.livingheritage.by)

Інтэрнэт — неад'емны складнік сучаснай культуры. У Сеціве адбываецца і рэпрэзентацыя тэмы нематэрыяльнай культурнай спадчыны (НКС). Адносна нядаўна ў беларускай інтэрнэт-прасторы з'явіўся спецыялізаваны праект, прысвечаны НКС Беларусі — "Жывая спадчына Беларусі" (www.livingheritage.by). Напаўненне рэсурсу: аўдыёвізуальная антрапалагічная інфармацыя і тэкставыя апісанні элементаў НКС, актуальныя навіны і заканадаўства ў такой сферы як ахова вусных культурных форм. Асобны раздзел сайта датычыцца дзейнасці UNESCO ў названай галіне. Акрамя таго, "Жывая спадчына Беларусі" скіравана на камунікацыю. Для гэтага створаны форум.

2. Мэтавая аўдыторыя

Дадзены партал з'яўляецца вузкапрофільным, аднак яго мэтавая аўдыторыя — не толькі кола прафесіяналаў, але і шырокая зацікаўленая грамадскасць, у тым ліку і ў англамоўным асяроддзі. На сённяшні дзень сайт ужо мае паўнаватасную беларускамоўную версію, а англійская знаходзіцца ў распрацоўцы.

3. Ідэнтыфікацыя НКС

Важнымі задачамі для сайта з'яўляюцца ідэнтыфікацыя НКС як феномена культуры, яе асэнсаванне ў жанрава-відавай разнастайнасці праз стасункі з галінамі выражэння, што вызначаны Канвенцыяй аб ахове нематэрыяльнай культурнай спадчыны, прынятай UNECKO ў 2003 годзе. А гэта: вусныя традыцыі і формы выражэння, якія ўключаюць мову ў якасці носбіта нематэрыяльнай культурнай спадчыны; выканальніцкія мастацтвы; звычай, абрады, святы; веды і сацыяльныя практыкі, што адносяцца да прыроды і сусвету; веды і навукі адносна традыцыйных рамястваў.

4. Канцэпцыя сайта

Яна звязана з ідэяй стварэння Інвентара нематэрыяльнай культурнай спадчыны Беларусі. Сам Інвентар — не толькі база даных элементаў НКС, зведзеная да фіксацыі ці архівацыі інфармацыі пра іх. Збор, безумоўна, патрэбны, аднак, першасная задача звязана з правядзеннем маніторынгу актуальнага стану нематэрыяльнай культуры і аператыўным рэагаваннем пры ўзнікненні нейкіх праблем. Наведвальнікам сайта адлюстроўваецца толькі частка палёў Інвентара. Спецыфічныя "працоўныя" раздзелы — схаваныя. Аднак і такая інфармацыя можа быць прадстаўлена па афіцыйным запыце ў Міністэрства культуры ці Інстытут культуры Беларусі. На партале прадугледжана магчымасць прапановы да ўключэння ў Інвентар любым карыстальнікам элементаў нематэрыяльнай культуры. Патрэбна толькі запоўніць пэўную форму.

5. Кантактная інфармацыя

Праект "Жывая спадчына Беларусі" развіваецца, ёсць шмат планаў па яго ўдасканаленні. Так, напрыклад, у перспектыве плануецца стварэнне асобнай базы даных з кантактнай інфармацыяй пра носбітаў НКС (безумоўна, з іх згоды), якая будзе змешчана ў адмысловым раздзеле сайта.

Стварыце кан'юнктуру, каб адказаць на яе "Брэст-2019": як музей разгарнуць у перспектыву

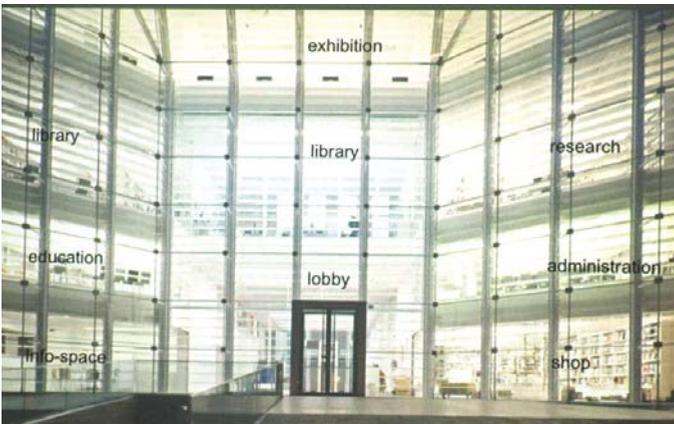

На семінар сабраліся музейшчыкі з усёй краіны. Самую вялікую дэлегацыю даслала сталіца. Былі госці з замежа: з Беластока, Масквы, Каўнаса, Находкі. Сярод запрошаных — журналісты рэспубліканскіх СМІ і студэнты — будучыя спецыялісты музейнай справы. Каардынацыю мерапрыемства ажыццяўляла намеснік начальніка ўпраўлення ўстановаў культуры і народнай творчасці Міністэрства культуры Святлана Гаўрылава. Вяла семінар кіраўнік праекта "Брэст-2019", дырэктар па праектах Асацыяцыі менеджараў культуры Іна Паляжаева (Масква). Ну а "цвіком" праграмы была лекцыя эксперта з Аўстрыі Дзітара Богнэра, якая і дала назву семінару.

Калі чуеце "Брэсцкая крэпасць"...

У музейнай справе Дзітар Богнэр постаць, як прынята казаць, — знакавая. Ён доктар гісторыі мастацтваў, куратар выставак, музейны праекціроўшчык, член Аляксандраўскай рады Новага музея сучаснага мастацтва ў Нью-Ёрку, выкладчык Венскага ўніверсітэта. Культурнымі праектамі захапіўся ў стальным узросце, з'яўляючыся паспяховым прадпрыемальнікам. Плён дзейнасці спадара Богнэра якраз у тым, што культурную сферу ён бачыць праз прызму бізнес-планаў. Сёння на ягоным рахунку — канцэптуальныя распрацоўкі Музея Паўля Клее ў Берне, "Музейнага квартала" ў Вене, плана музеіфікацыі Зальцбурга, Мастацкага Арсенала ў Кіеве. Апошняя ягоная вандроўка была ў Сіноп (Турцыя), дзе плануецца стварыць буйны музейны комплекс.

Богнэр адразу ж папярэдзіў, што ён не збіраецца каго-небудзь вучыць, бо імкнецца толькі пастрыяць творчаму працэсу. Усім удзельнікам на пачатку прапанавалі пісьмова адказаць на шэраг пытанняў адносна будучыні крэпасці. Падсумаваўшы адказы, можна было зрабіць высновы, што большасць музейшчыкаў успрымае крэпасць найперш як помнік гераізму. Ёсць прыхільнікі ідэі адроджэння на тэрыторыі комплексу архітэктурных помні-

Так эксперт бачыць сучасную музейную прастору.

Па словах аўстрыйскага эксперта, праблемы ў музейшчыкаў паўсюль аднолькавыя. Скажам, неабходнасць "адваёўваць" прастору ў бізнесу, пераконваць спонсараў, што ўкладанні ў культуру — гэта інвестыцыі ў будучыню. Так было і з "Музейным кварталам" Вены. За гістарычным фасадам узведзены сучасныя культурныя аб'екты замест гандлёвага комплексу. І асяродак прыйшоўся даспадобы моладзі. Спідар Богнэр раіць звярнуць увагу на гэту катэгорыю. Ужо сёння іх густы ўплываюць на кан'юнктуру рынку.

каў беларускага Сярэднявечча, страчаных у час узвядзення фартыфікацыйных пабудов. Яшчэ варыянт: крэпасць мусіць быць далучанай да культурнай перспектывы горада, рэгіёна, краіны.

Уласна кажучы, гэтая думка лагічна вынікае з канцэпцыі праекта "Брэст-2019". Бо апошні якраз і прадугледжвае ўключэнне крэпасці ды прылеглай тэрыторыі ў сучасныя гарадскія сцэнарыі дзеля надання ёй новых камунікацыйных функцый.

Музей — структура дынамічная

Дзітар Богнэр падзяліўся з прысутнымі досведам музейнага праектавання, абраўшы ў якасці ўзору найбольш яркавыя прыклады са сваёй практыкі. На ягоную думку, музей толькі тады зможа разлічвацца на стабільную цікавасць з боку грамадства, калі ў ім наведвальнік заўжды бачыць нешта новае. Скажам, нейкая частка экспазіцыі застаецца нязменнай дзесяцігоддзямі,

у бізнесмэнаў, пераконваць дырэктывыя органы і патэнцыйных спонсараў у тым, што ўкладанні ў культурныя праграмы — гэта інвестыцыі ў будучыню. Так, у прыватнасці, было з "Музейным кварталам" Вены. Ён знаходзіцца на ўскрайку Старога горада — непадалёк ад Хофбурга — на тэрыторыі колішніх імператарскіх стайняў. За гістарычным фасадам узведзены сучасныя па форме і зместу культурныя аб'екты. Калі паўстала пытанне аб рэканструкцыі тэрыторыі стайняў, адразу ж узніклі падмацаваныя вялікімі грашыма прапановы пабудавання тут велізарнага гандлёвага комплексу. Аднак Богнэр з аднадушсям здолелі пераканаць уладу аддаць тэрыторыю пад культурнае будаўніцтва, якое, акрамя ўсяго, ажывіць Вена, дадасць цэнтру горада сучаснасці.

Зараз "Музейны квартал" — гэта 60 тысяч м², дзе размясціліся Музей сучаснага аўстрыйскага мастацтва, "Танцавальны квартал" (ён жа з'яўляецца і забаўляльным цэнтрам),

лавек. У ягонай рабоце пераважае не звычайнае стварэнне экспазіцый, а інтэрактыўная дзейнасць па-за яе сценамі. Штогод музей ладзіць фэст на вуліцах горада, дзе кожны можа прапанаваць нейкую ідэю, якая зробіць Нью-Ёрк больш утульным, а жыццё гараджан — насычаным. Гэта могуць быць як выключна культурныя, так і сацыяльныя праекты. Людзі прапануюць, як аздабляць унутрыквартальную прастору, як рэацыянальна скарыстаць смецце, як палегчыць жыццё тых, хто не мае даху над галавой. Каардынуюць гэты працэс музейшчыкі. Вось рэальнае ўвасабленне формулы, якую можна вызначыць як "Горад — у музей, музей — у горад".

Цікавы таксама план музеіфікацыі Зальцбурга. Аўтар аб'ядноўвае ў адзіную інфармацыйную прастору асноўныя культурныя аб'екты горада: замак, музей і сабор. Кожны з іх уяўляе самадастатковую каштоўнасць, а разам яны ствараюць панараму гісторыі горада і рэгіёна.

Фактычна, наш госць з Аўстрыі распавядаў пра эфектыўную мадэль Музея-трансформера. Нагадаем, пра беларускі досвед такой формы працы мы пісалі ў № 11. Нашы прафесіяналы прыйшлі да той жа ідэі праз сваю рэчаіснасць, але чужы вопыт нам толькі на карысць.

Працяг гаворкі будзе

Напрыканцы сваёй лекцыі спідар Богнэр параіў прысутным не рабіць паспешлівых высноў. Спакойна разабрацца з прыярэптэмамі: што захаваць у Брэсцкай крэпасці ў нязменным стане, а чаму надаць сучасныя рысы. Мэтр музейнай справы спадзяецца зноў прыехаць у Беларусь напрыканцы года і працягнуць распачатую гаворку.

Потым Богнэр адказаў на пытанні, якіх было на дзіва мала. Мабыць, насамрэч, пачуае яшчэ трэба асэнсаваць.

**Пётра ВАСІЛЕЎСкі, наш спецыяльны карэспандэнт
Мінск — Брэст — Мінск**

Імя друкара, асветніка Васіля Цяпінскага — вядомае кожнаму беларускаму школьніку. Аднак да апошняга часу заставалася шмат "белых плям" адносна жыцця і дзейнасці гэтага выбітнага дзеяча часоў Адраджэння і Рэфармацыі, першага фундаментальнага перакладчыка Святога Евангелля на беларускую мову. Каб высветліць нюансы і значэнне спадчыны нашага асветніка, карэспандэнт "К" звярнуўся да даследчыка, выкладчыка Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтва Ігара Клімава.

— Нягледзячы на ўнікальнасць "Евангелля" Васіля Цяпінскага, выдадзенага каля 1574 года, вучоныя неяк абміналі сваёй увагай гэтае выданне. Можна хіба прыгадаць, што ў свой час да кнігі звярталіся нашы выбітныя навукоўцы Яўхім Карскі і Іосіф Жураўскі. Тым не менш, у савецкі перыяд яна грунтоўна і паслядоўна не даследавалася, паколькі лічылася выключна рэлігійным выданнем. Да спадчыны Цяпінскага я звярнуўся яшчэ са студэнцкіх гадоў. І гэта заслуга маіх выкладчыкаў, у прыватнасці — Адама Супруна і Льва Шакуна, якія звязалі маю навуковую дзейнасць з гэтым каштоўным помнікам беларускага пісьменства.

Кніга захавалася ўсяго ў двух экзэмплярах, якія сёння знаходзяцца на тэрыторыі Расійскай Федэрацыі. Першы — у Санкт-Пецярбургу, у Расійскай нацыянальнай бібліятэцы, куды сам трапіў разам з рукапісамі ў складзе збору М.Пагодзіна. Другі апынуўся ў Архангельску, дзе доўгі час захоўваўся ў

ВАСИЛЬ ТЯПИНСКИЙ, 1575

Верагодная выява Цяпінскага, якая з'яўляецца хрэстаматыйнай.

І ўсё ж Цяпінцы, а не Цяпіна

Разгаданыя сакрэты беларускага асветніка

манастыры, а пасля прыходу савецкай улады — у мясцовым краязнаўчым музеі. Існуе версія, што гэткаму вялікаму падарожжу кнігі пастрыялі стараверы. На жаль, абодва экзэмпляры — няпоўныя. Адно што архангельскі — на дзве старонкі большы.

Чым вызначаецца кніга Цяпінскага? Ці планавалі наш зямляк працягваць кнігавыдавецкую справу?

— Вядома ж, планавалі! Тытульны аркуш кнігі сведчыць пра намер Цяпінскага выдаць усе чатыры Дабравесці, Дзеяні апосталаў, а таксама, магчыма, Апакаліпсіс. Доказам таму — і рукапісная прадмова да Евангелля Цяпінскага. Аднак нейкія неспрыяльныя абставіны перашкодзілі яму завяршыць працу.

Само ж выданне вызначаецца адметнымі друкаванымі маргіналіямі, аўтарства якіх належыць асветніку. Гэта заўвагі да асобных фрагментаў тэксту. Трэба сказаць, што традыцыя маргіналіі — заходняя і не характэрна для ўсходнеславянскіх выданняў. Заўвагі на палях (фактычна — каментарыі) адрасаваліся пераважна вучоным, найперш — тэолагам, і мелі вялікае значэнне ў бібліястыцы. У выданні Цяпінскага маргіналіі набываюць тэксталагічны характар. У прыватнасці, асветнік параўноўвае розныя версіі перакладаў Евангелля, выказвае меркаванне да ўжывання тых або іншых слоў. Пераважна Цяпінскі параўноўвае найбольш важныя для яго пераклады — царкоўнаславянскія і польскія, вызначае грэчаскія ды семіцкія словы. Усё гэта сведчыць пра высокі ўзровень філалагічнай адукацыі нашага зямляка. У адрозненне ад "Бібліі" Францыска Скарыны, "Евангелле" Цяпінскага было разлічана, найперш, на пратэстанцкіх тэолагаў, знаўцаў бібліястыкі. Нават у еўрапейскім кантэксце свайго часу гэта была выключна кваліфікаваная праца.

— З якой мовы перакладаў тэксты асветнік?

— Цяпінскі перакладаў з царкоўнаславянскай мовы, але пры гэтым улічваў і розныя польскія пераклады Бібліі. Царкоўнаславянскі арыгінал, пададзены ў кнізе паралельна з перакладам. Як удалося высветліць, асветнік працаваў так-

сама і з нямецкімі выданнямі Бібліі, у прыватнасці, з перакладам Марціна Лютара. Мяркую, што вывучыць нямецкую мову ён мог ва Усходняй Прусіі, якая мела мяжу з Вялікім Княствам Літоўскім. Акрамя таго, пад час свайго даследавання я даведаўся пра цікавы факт: Цяпінскі звяртаўся да прац гуманістаў свайго часу, у прыватнасці, апублікаванага Тэадора Бэзэ тэксту на грэчаскай мове, да кнігі Эразма Ратэрдамскага. З гэтага вынікае, што Цяпінскі ведаў яшчэ і лацінскую мову, бо якраз на ёй апублікаваны ўсе гэтыя вучоныя працы.

— Якія яшчэ малавядомыя факты адносна жыцця і дзейнасці Цяпінскага вы выявілі?

— У свой час некаторыя ўкраінскія даследчыкі спрабавалі прысвоіць "Евангелле" Цяпінскага, свярджваючы, што ён быў украінцам. Я дэталёва вывучаў месца нараджэння нашага асветніка і магу запэўніць, што яго малая радзіма — на паўночным захадзе Беларусі. Іншая справа — у нас існуе міф: маўляў, асветнік быў звязаны з паселішчам Цяпіна Палацкага ваяводства. Як аказалася, там жыў яго стрыечны брат, поўны цёзка, з-за чаго і з'явілася бльтаніна. Сам жа перакладчык паходзіць з Латыголіч, што пад Маладзечнам. Зараз побач там — маленькая вёска Цяпіны. Да таго ж, у Цяпіне не магла знаходзіцца друкарня, паколькі мястэчка апынулася фактычна на лініі фронту пад час так званай Палацкай вайны. Сярод верагодных месцаў для яго друкарні можна лічыць Лоск, Крэва, Заслаўе...

Да таго ж, аналіз мовы кнігі Цяпінскага паказваў, што абсалютна ніякіх украінскіх рыс у ёй няма, — гэта ўзор тыповай беларускай мовы таго часу. Натуральна, яна мае асаблівасці, якія адлюстроўваюць уплыў царкоўнаславянскага арыгінала і ў меншай ступені — польскіх тэкстаў. Можна заўважыць у кнізе і рысы паўночна-заходніх гаворак беларускай мовы, характэрныя для Крэва, Лоска, Маладзечна...

Музейная віртуалізацыя Нясвіжа

Цэнтр Дзяржаўнага каталога Музейнага фонду Рэспублікі Беларусь распачаў новы праект — цыкл віртуальных міні-выставак пад агульнай назвай "Музейныя вандроўкі", мэтаю якога з'яўляецца прэзентацыя музеяў Беларусі. Кожная з іх будзе прысвечана аднаму з 154 музеяў сістэмы Міністэрства культуры.

Тэмай першай віртуальнай вандроўкі стаў Нясвіжскі гісторыка-краязнаўчы музей. Установа досыць маладая — заснаваная ў 1986 годзе, калі распачаўся збор матэрыялаў, хаця афіцыйнае яе адкрыццё адбылося 14 студзеня 1995-га. Толькі праз дзесяцігоддзе музей набыў статус дзяржаўнай установы культуры, і зараз уключае не адно ўласнае музей, але і кватэру-музей мастака Міхаіла Сеўрука, ганчарную майстэрню ды музейны аб'ект "Кузня". Сам музей размешчаны ў будынку канца XIX стагоддзя, дзе спачатку, па некаторых звестках,

Куфаль з выявай Багуслава Радзівіла.

было рамеснае вучылішча, пазней — польскія казармы, а да 1989-га — склады вайскавай часткі.

На віртуальнай выстаўцы прадстаўлены цікавыя прадметы са збору музея: куфаль, аздоблены манетамі і медальёнам з выявай Багуслава Радзівіла, фрагмент скульптуры святога Вінцэнта, якая знаходзілася ў капліцы, устаноўленай жыхарамі Нясвіжа ў 1766-м пасля спынення мору. Пасля разбурэння капліцы ў 1960-х фрагмент скульптуры захоўваўся ў сям'і Балакіных, а ў 2002 годзе быў перададзены ў дар музею.

Не менш каштоўны экспанат — літургічная кніга, якая змяшчае песняствы XVI—XVII стст. са старажытнай натацыяй (квадратныя ноты на чатырохрадкавым стане), так званыя няўменны запісы. Цікавае выклікаюць і графіны са шкляннай зрэвага карбу, знойдзенага ў 1988 г. у сутарэнках кляштара бернардынак. Скарб захоўваўся ў медным чане і складаўся са 141 прадмета сталовага ўжытку: шклянных вырабаў, парцеляных, срэбра, пасярэбраных прадметаў.

Матэрыялы паласы падрыхтаваў Кастусь АНТАНОВІЧ

Горн для абпальвання гаршчкоў у вёсцы Гарадная — цяпер Столінскі раён. 1912 г.

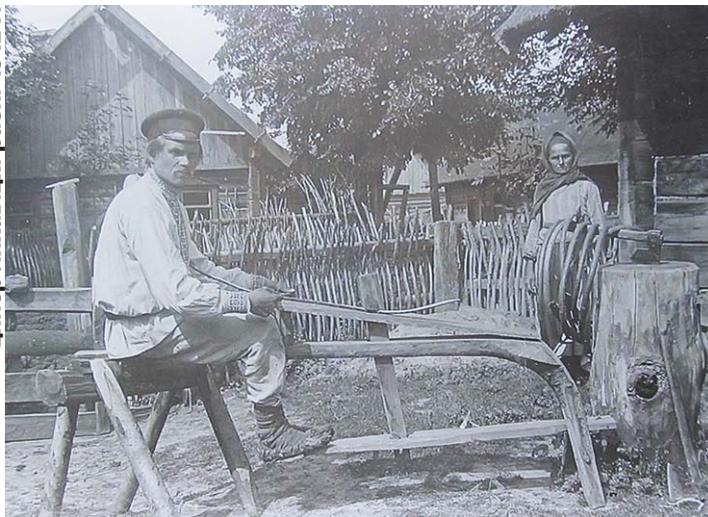
Уявіць, якімі былі беларускія гарады на пачатку мінулага стагоддзя, можна дзякуючы старадаўнім паштоўкам. Яны выпускаліся рознымі майстэрнямі і карысталіся вялікай папулярнасцю ў грамадстве. Пры гэтым убачыць беларускую традыцыйную вёску стогадовай даўніны — справа не з лёгкіх. Прынамсі, была такой да выхаду ў свет кнігі "Беларусы ў фотаздымках Іска Сербавы" выпушчанай "Беларускай Энцыклапедыяй імя Петруся Броўкі".

Шляхчанкі з вёскі Мядзведзічы — цяпер Ляхавіцкі раён. 1912 г.

"На веласіпедзе з кодакам"

Двор шляхты ў вёсцы Куршынавічы — цяпер Ляхавіцкі раён. 1912 г.

Альбом змяшчае 442 здымкі і з'яўляецца поўным каталогам калекцыі Сербавы, якая належыць аддзелу рукапісаў бібліятэкі Вільнюскага ўніверсітэта. Як адзначыла складальнік кнігі, кандыдат мастацтвазнаўства Вольга Лабачўская, у структуру выдання пакладзены кропкі маршруту, па якім прайшоў фатограф у 1912 г. Ілюстрацыі дапоўнены вытрымкамі з апублікаваных і неапублікаваных прац этнографа, дзе даецца трапная характарыстыка таму, што ён зафіксаваў пры дапамозе фотаапарата, выкарыстаны яго назіранні, развагі, цікавыя гісторыі, якія здараліся з даследчыкам у вандроўцы.

Гісторыя ўзнікнення фотакалекцыі Іска Сербавы ў колішняй Вільні звязана з дзейнасцю Паўночна-Заходняга аддзела Імператарскага Расійскага геаграфічнага таварыства. Менавіта дзякуючы фінансавай падтрымцы адтуль этнограф у 1911—1913 гг. ажыццявіў некалькі вандровак па беларускім Палессі, зафіксаваўшы этнаграфічныя адметнасці.

У сваёй справаздачы аб паездцы па Палессі 1912 г. І. Сербаву неаднаразова згадвае, як удзень "вандраваў з запіснай кніжкай" па палях і вёсках, або ездзіў "на веласіпедзе з кодакам". Увечары

этнограф слухаў і запісваў мясцовыя песні ды паданні. Як адзначыла Вольга Лабачўская, сваіх герояў Ісак Сербаву даводзілася настойліва ўгаворваць пазіраваць. Для палешкоў фотаапарат быў рэччу, якую, напэўна, яны бачылі першы раз у жыцці, таму ў разгубленасці не ведалі, як ставіцца да прапаўнага этнографа пазіраваць для здымкаў. Пры гэтым, як прыгадваў пасты Сербаву, моладзь ставілася нават больш падазрона чым сталыя людзі. Асабліва бянтэжыў мясцовае насельніцтва сродак перасоўвання фатографа — веласіпед, ад выкарыстання якога ў час падарожжа ён вымушаны быў адмовіцца.

У савецкі час Сербаву працягвалі актыўную навуковую, педагагічную і грамадскую дзейнасць. У 1934 г. за комплекс апублікаваных прац без абароны дысертацыі Ісак Сербаву была нададзена вучоная ступень кандыдата гістарычных навук. Са стварэннем Акадэміі навук Беларусі ён з'яўляўся вучоным сакратаром кафедры этнаграфіі. Тым не менш, у гісторыі навукі і фатаграфіі ён застаўся менавіта дакументалістам Палесся, бо большасць з таго, што Сербаву зрабіў пасля не захавалася.

(Працяг. Пачатак у №№ 13, 14.)

Яшчэ раз нагадаю чытачам перадгісторыю матэрыяла. ...Прыкладна месяц таму мне патэлефанавала мая добрая знаёмая і калега па крытычным цэху Ганна Герштэйн, унучатая пляменніца Юрыя Пэна, мабыць, апошняя прамая сваячка вядомага беларускага жывапісца. Яна пранавала для газеты ўспаміны аб віцебскіх сустрэчах са сваім родзічам, у тым ліку — пра трагічнае завяршэнне ягонага шляху ў 1937 годзе. Такім чынам, мы завяршаем публікацыю ўспамінаў Ганны Герштэйн.
Б.К.

Ю.Пэн з уласнымі работамі.

у пачатку Вялікай Айчыннай вайны музей быў хутка эвакуіраваны ў Саратаў. Транспарціроўку работ ажыццявілі без усялякай асцярогі на адкрытай платформе, часам пад бамбёжкамі нямецкай авіяцыі, а шмат твораў проста зрэзалі з падрамнікаў. Магчыма, штосьці было страчана і ў час эвакуацыі. Пасля Перамогі частка спадчыны Пэна вярнулася на радзіму ("больш двухсот работ — карціны, малюнкi, эскізы і эцюды", як паведамляла газета "Віцебскі рабочы", за 21 чэрвеня 1946 г.). Але сотні твораў (прыкладна тры чвэрці калекцыі мастака) з таго саратаўскага музея кудысьці зніклі без следу.

І ўсё ж, не магу не сказаць пра наступнае. Мінута шмат часу пасля забойства Пэна, многія ўдзельнікі і сведкі тых падзей пайшлі з жыцця. Я, мабыць, адна з апошніх сваячак, калі не самая апошняя, хто добра ведаў мастака, і таму лічу, што неабходна стварыць у Віцебску музей Пэна, — бо гэты жывапісец заўсёды ўваходзіў у кагортку вядучых майстроў мастацтва і ў гісторыі беларускай культуры заняў сваё пачэснае месца. Мастак любіў сваю краіну, любіў свой Віцебск, якому прысвяціў усю творчасць, першым у Беларусі адкрыў прафесійную школу выяўленчага мастацтва, выхаваў не адно пакаленне першакласных беларускіх мастакоў. Акрамя таго, такі музей можа стаць брэндам для замежных турыстаў і школай выхавання для сённяшніх маладых твораў.

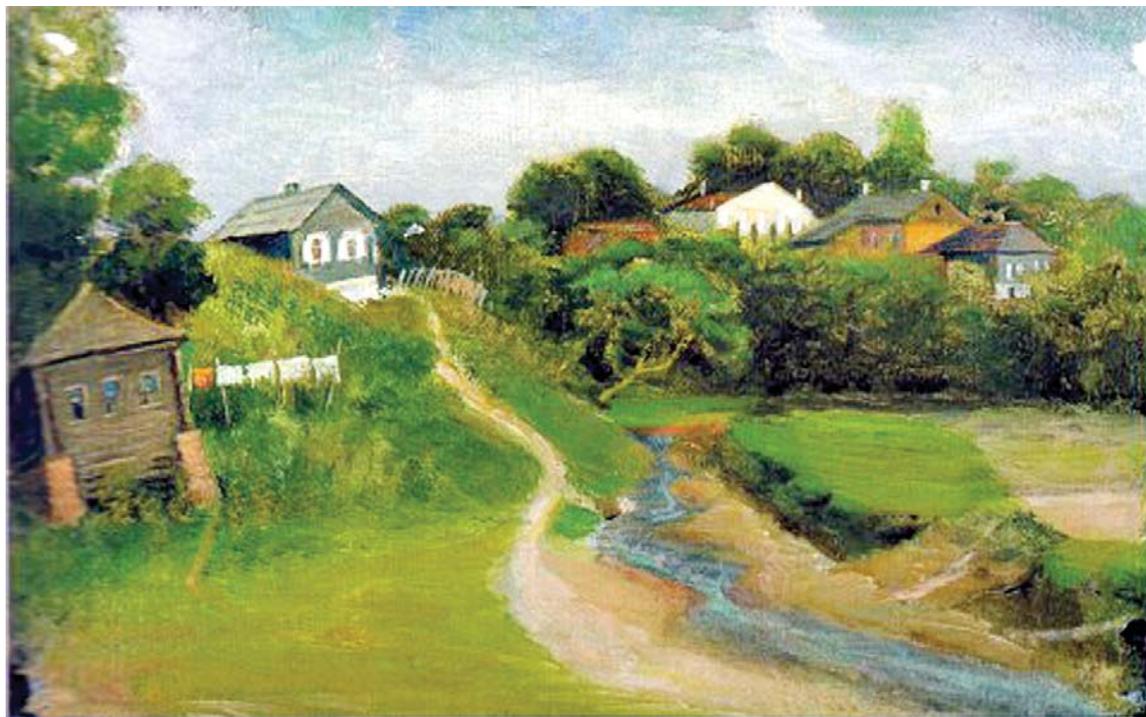
Дарэчы, адзін з першых яго вучняў Марк Шагал, ужо зрабіўшыся сусветна вядомым жывапісцам, ніколі не забываўся на свайго настаўніка: вёў з ім перапіску, віншаваў са святамі, а калі ў Краіне Саветаў "трапіў у няміласць", усё роўна на пачатку галодных 1930-х пераслаў Пэну прадуктовыя пасылкі праз Рыгу, але — пад чужым імем... Я да гэтага часу памятаю смак цукерак з тых пасылак, якімі мяне частаваў Юрый Масеевіч. І яшчэ бацька расказваў, як Пэн аднойчы з добрай усмешкай напісаў Шагалу: маўляў, ты — таленавіты мастак, і твой шлях будзе ўдалым, але ніколі на сваіх палотнах не дазваляй козам і каровам узлятаць вышэй за сінагогу... У адным лісце да мастака Марк Шагал з Парыжа пісаў: "Мы, адны з першых Вашых вучняў, будзем асабіста памятаць Вас. Мы не асляплёныя. Якая б крайнасць ні кідала нас у галіне мастацтва далёка ад Вас па кірунку — Ваш вобраз шчырага працаўніка-мастака і першага настаўніка ўсё ж вялікі. Я люблю Вас за гэта".

Мне здаецца, што Пэна і Шагала звязвалі не толькі ўзаемаадносінны настаўніка і вучня. Тут было штосьці глыбейшае: духоўная блізкасць, прыхільнасць, сардэчнасць. Памятаю некаторыя лісты Шагала да мастака, якія чыталіся дома, і адну фатаграфію, дасланую з Парыжа: Марк Шагал і дзяўчынка з кароткай стрыжкай.

Успаміны Ганны ГЕРШТЭЙН падрыхтаваў да друку Барыс КРЭПАК

ШТО Я ВЕДАЮ ПРА ГІБЕЛЬ ПЭНА?

Эксклюзіўныя ўспаміны ўнучатай пляменніцы мастака, тэатразнаўцы Ганны Герштэйн

Ю.Пэн. "На Віцебце".

— ...Як вядома, у забойстве мастака "з мэтай абрабавання" абвінавачалі сем ягоных сваякоў. Амаль усе яны ў час допытаў "прызналіся" ў здзейсненым злачынстве. З 6 па 22 красавіка ў горадзе правялі адкрыты судовы працэс, але ў памяшканне суда можна было прайсці толькі па спецыяльным пропуску. Два чалавекі былі апраўданы, адна з пляменніц Пэна — Рыва — атрымала тры гады ўмоўна, астатнім жа прысуджана ад двух да дзесяці гадоў заключэння. Але пытанню на гэты конт засталася вельмі шмат. Напрыклад, чаму ніводнай карціны Пэна з яго кватэры не было скрадзена забойцамі? Чаму грошы ў памеры 2 600 рублёў, што ляжалі на бачным месцы, таксама аказаліся нескранутымі? Чаму не знялі адбіткі пальцаў з сякеры, якой быў забіты мастак? І гэтак далей...

Музей Пэна праз два гады пасля яго смерці ўсё ж адкрылі ў кватэры мастака на Гогалеўскай вуліцы. Гэта адбылося 17 ліпеня 1939 года. Экспазіцыя складалася з дзвюх залаў, дзе размясцілі лепшыя творы мастака ранняга і позняга перыядаў. Першым дырэктарам установы быў прызначаны 27-гадовы Пётр Андрэвіч Абрасімаў, родам з Багшэўска, тагачасны ўпаўнаважаны філармоніі БССР па Віцебскай вобласці, будучы першы сакратар Смаленскага абкама КПСС, старшыня Дзяржаўнага камітэта СССР па замежным турызме, і, у розныя часы, — пасол у ПНР, ГДР, Францыі. За першыя паўгода музей наведалі каля 20 тысяч чалавек, арганізавалі 232 экскурсіі. Але, як вядома,

Такім чынам, мы прадставілі ўспаміны Ганны Рыгораўны Герштэйн, якія яна, пасля некаторых роздумаў, даверыла нашай газеце. Можна, у пэўным сэнсе, тут адыграць сваю ролю той факт, што некалькі гадоў мы з ёй працавалі побач ва ўпраўленні па справах мастацтваў Міністэрства культуры БССР: яна — у тэатральна-рэпертуарным аддзеле, я — у аддзеле выяўленчага мастацтва і аховы помнікаў. Адносіліся адзін да аднаго вельмі цёпла.

Потым, у 2000 годзе, мы таксама адначасова атрымлівалі прэмію Беларускага саюза літаратурна-мастацкіх крытыкаў, час ад часу перазвонваліся па тэлефоне. І вось, прачытаўшы яе матэрыял, я хачу дапоўніць яго сваімі асабістымі думкамі і некаторымі фрагментамі з архіўных дакументаў судовага працэсу па справе аб забойстве Ю.М. Пэна, якія доўгія гады лічыліся сакрэтнымі.

Дарэчы, у 1998-м наша газета ў некалькіх нумарах надрукавала вялікі матэрыял карэспандэнта ізраільскай газеты "Весты" Яна Тапароўскага, які правёў уласнае стараннае расследаванне па справе аб забойстве Пэна. Да аналізу судовых матэрыялаў журналіст прыцягнуў спецыялістаў крымінальна-працэсуальнага права, крыміналістыкі і судовай медыцыны, якія прыйшлі да адзінай думкі: справа патрабуе перагляду, наконт чаго ў тым жа 1998 годзе ў высокія інстанцыі былі нават накіраваны адпаведныя дакументы. Не ведаю, чым усё гэта скончылася, бо той неардынарнай праблемай

ніколі не займаўся шчыльна. Але, канешне, мне як мастацтвазнаўцу было цікава ўсё, што сустракалася ў СМІ наконт той жудаснай віцебскай трагедыі, якая здарылася з мастаком у ноч з 28 лютага на 1 сакавіка 1937 года.

Але спачатку хачу прывесці ўспаміны народнага мастака Беларусі Леаніда Шчамялёва, які, трынаццацігадовым юнаком, на той час жыў у Віцебску і нават быў трохі знаёмы з Пэнам. Ішоў 1936 год. Лёна бачыў некаторыя творы Юрыя Масеевіча на яго выстаўцы ў памяшканні клуба "Металіст". Уражанне было вялікае. Хтосьці яму сказаў, што ў майстэрню мастака можна прыйсці ў любы час і нават дамаўляцца загадзя не трэба. Адроз, маўляў, можаш падымацца на другі паверх чырвонага цагельнага дома № 1 па вуліцы Гогалеўскай у кватэру-майстэрню № 7, і будзе ўсё добра, бо дзверы там заўсёды адкрытыя для ўсіх тых, хто цікавіцца мастацтвам, асабліва — для моладзі.

"Па лесвічнай клетцы я падняўся смела, — згадвае Леанід Дзмітрыевіч. — Увайшоў у прыхожую. Тут былі развешаны некалькі вялікіх малюнкаў ды нацюрморт з вазаі і кветкамі. З прыхожай трапіў у вялікі пакой з двума вокнамі і дзвярыма на балкон, які выходзіў на Гогалеўскую. Тут, недалёка ад рускай печкі, абітай бляхай, стаялі два мальберты. А на сценах — спрэс карціны. Далей былі яшчэ два пакоі — мабыць, кухня і спальня, але туды мяне не запрашалі.

У пакоі-майстэрні, акрамя гаспадара, сядзеў на крэсле нейкі юнак у яркім чырвоным гальштуку, але не наведвальнік, як я адзначыў, бо той паводзіў сябе вельмі ж па-свойску, пахатняму. Падумаў, што гэта, відаць, сваяк Пэна або яго вучань. Юрый Масеевіч здаваўся мне

Ю.Пэн. "Сват". 1926 г.

тады вельмі старым чалавекам, і, як я цяпер разумею, ён сапраўды быў такім — больш за 80 гадоў. Невялікі рост, рыжая завостраная бародка, фартук, запэцканы алейнай фарбай. Я прадставіў яго як гарадскога буржуазнага інтэлігента, якіх бачыў у тэатры і ў кіно.

Мастак узяў мяне за руку і стаў распываць пра бацькоў, пра вучобу ў школе, а потым павёў "на экскурсію". Часам затрымліваўся: "Э-э-э, падабаецца?" — "Вельмі..." — "А што больш за ўсё?" — "А ўсё..." — сарамліва адказваў яму, паказваючы пальцам на аўтапартрэты, на пекара, краўца, гадзіншчыка, на знаёмыя сонечныя хаткі Маркаўшчыны, пейзажы Пескаваціна, матывы ракі Лучосы. На адным з партрэтаў неспадзявана распазнаў знаёмага скрыпача. Гэтага старога яўрэя-музыканта мы, хлапчкі, пастаянна бачылі непадалёк ад вакзала, на вуліцы Чырвонаармейскай. Ён стаяў і іграў на скрыпцы ў невялікай адлегласці ад прыёмнага пункта, дзе ў цяжкія часы гараджане мянялі залатыя рэчы на прадукты.

Пэн няспешна, нібы мімаходзь, сказаў, ці то мне, ці то самому сабе, што вось прайшоў час падумаць пра лёс сваіх карцін... А потым раптам спытаў, ці маюю я. І, атрымаўшы сцвярдальны адказ, папрасіў прынесці яму, калі пажадаю, малюнкi. Дарэчы, ён добра гаварыў па-руску, але з лёгкім яўрэйскім акцэнтам. Наступным днём я прыцягнуў свой альбом. Мэтр уважліва паглядзеў мае экзерсісы з адлюстраваннем нейкіх конікаў, зімовых дрэваў, дзетак з санкамі, мужычка-пазногціка, кіўнуў і сказаў: "Э-э-э, добра, але вам трэба, юнак, яшчэ шмат вучыцца..."

(Працяг будзе.)

Б.К.

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА — АСВЕТНИЦКАЯ ГАЗЕТА
Выдаецца з кастрычніка 1991 года
Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь
Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь

Галоўны рэдактар — Сяргей Сяргеевіч ТРАФІЛАЎ
Рэдакцыйная калегія: Лілія АНАНІЧ, Уладзімір АРЛОЎ, Міхаіл БАРАЗНА, Уладзімір ГЛЕП, Ірына ДРЫГА, Аляксей ДУДАРАЎ, Кацярына ДУЛАВА, Валянцін ЕЛІЗАР'ЕЎ, Міхаіл КАЗІНЕЦ, Віктар КУРАШ, Барыс СВЯТЛОЎ, Святлана СУХАВЕЙ, Міхаіл ФІНБЕРГ, Леанід ШЧАМЯЛЁЎ, Уладзімір ШЧАСНЫ.

Рэдакцыя: Марына САМОНЧАНКА (адказны сакратар).

Рэдактары аддзелаў: Дар'я АМЯЛКОВІЧ, Канстанцін АНТАНОВІЧ, Надзея БУНЦЭВІЧ, Таццяна КОМАНОВА, Барыс КРЭПАК, Яўген РАГІН, Ілья СВІРЫН.

Спецкарэспандэнты: Пётр ВАСІЛЕЎСКІ, Надзея ПЯКАРСКАЯ. Загадчык аддзела фоталістаграфіі — Юрый ІВАНОЎ

Карэктар — Інга ЗЕЛЬГІС
Мастацкі рэдактар — Наталля ОВАД
Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77.

Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх.
Тэлефоны: (017) 290 22 50, (017) 286 07 97, (017) 334 57 23
Тэлефон/факс: (017) 334 57 41

Рэкламны адрас: тэл. (017) 334 57 41
www.kimpress.by
E-mail: kultura@tut.by

Аўтарскія рукапісы не рээнзуоюцца і не вяртаюцца.

Аўтары допісаў у рэдакцыю паведамляюць сваё прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдання, кім выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас.

Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. "Матэрыял на правах рэкламы."

"Культура", 2013. Індэкс 63875, 638752. Наклад 7 645. 12.04.2013 у 18.30. Замова 1554. Дзяржаўнае прадпрыемства "Выдавецтва "Беларускі Дом друку".

ЛП № 02330/0494179 ад 03.04.2009. пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "Культура і мастацтва" Ліцэнзія на выдавецкую дзейнасць ЛВ №02330/0003879 ад 17 красавіка 2009 г.

Дырэктар — ПРЫКО Алег Васільевіч
Першы намеснік дырэктара — КРУШЫНСКАЯ Людміла Аляксееўна
Намеснік дырэктара па маркетынгу — СІДАРЭНКА Антон Васільевіч

220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Тэл.: (017) 290 22 50 (прыёмная). Бухгалтэрыя: тэл.: (017) 334 57 35

ГРОДЗЕНСКИ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ РЭЛІГІІ

г. Гродна, вул. Замкавая, 16. Тэл.: (8-0152) 74 25 13.

Экспазіцыя: "Рэлігія і культура ў Беларусі"

(ад старажытных часоў да XXI ст. — архаічныя вераванні, хрысціянскія канфесіі, іслам, іудаізм).

"Эпоха. Час. Будынак" (гісторыя палаца, у якім размешчаны музей, сямейныя традыцыі і каштоўнасці XIX — пач. XX стст.).

Выстаўка: "Фарбы велікоднай радасці". Выстаўка творчых работ гродзенскіх мастакоў "Для чаго патрэбны коткі?.. Коткі патрэбны для дабрыйні".

ГОМЕЛЬСКИ АБЛАСНЫ МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СПАВЫ

г. Гомель, вул. Пушкіна, 5. Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя. Выстаўка тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.

Выстаўка "Салдацкі доўг". На тэрыторыі музея працуе пнеўматычны цір. "Музей крыміналістыкі".

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА ГОМЕЛЯ

г. Гомель, вул. Перамогі, 37а. Тэл.: (8-0154) 53 22 44.

Пастаянная экспазіцыя "Прырода Лідчыны".

Выстаўкі: "Вядзём пачатак свой ад Гедыміна...". "Прадметы побыту к. XIX — пач. XX стст.". Выстаўка адной карціны "Партызаны".

"Прывітанне, ранейшая Ліда!". "Музейна-вобразная зала "Хрушчоўка-60". Турыстычна-пазнавальная праграма "Праз вякі, праз стагоддзі" ў Лідскім замку.

ГАЛЕРЭІ ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск, вул. Казлова, 3. Тэл./факс.: 290 60 10.

Персанальная выстаўка М.Дубровы. Персанальная выстаўка Я.Шатохіна. "Габелены Л.Пятруль".

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ "УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"

г. Мінск, Кастрычніцкая плошча, 1. Тэл.: 327 26 12.

3 18 — VIII Міжнародная выстаўка жывапісу і графікі "На сваёй зямлі" твораў навучэнцаў Мінскай дзяржаўнай гімназіі-каледжа мастацтваў. 3 18 — выстаўка твораў Васіля Пешкуна "Банкі-шклянкі".

ГОМЕЛЬСКИ ПАЛАЦАВА-ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ

г. Гомель, пл. Леніна, 4. Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка палаца Выстаўкі: "Конны партрэт генерал-фельдмаршала І.Ф. Паскевіча (1874 г.)"

(выстаўка адной карціны з калекцыі Д.Асташонка). "Мінулага прасочваючы ніць..." (мемуарная літаратура канца XVIII — XX стст.).

"Класікі беларускага мастацтва" (выставачна-адукацыйны праект). Паўночнае крыло палаца

Экспазіцыя: "Свет звяроў Гомельшчыны". Куток жывых экзатычных рэптылій. Зімовы сад Свет субтрапічных раслін і жывёл.

ГОМЕЛЬСКИ ПАЛАЦАВА-ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ

г. Гомель, пл. Леніна, 4. Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка палаца Выстаўкі: "Эксклюзіўны арт-праект "Мастакі Парыжскай школы з Беларусі".

"Кветкі ўмеюць размаўляць..." (акварэль М.Ягоравай, С.Курашовай і інш.). "Антыкварыят. Палацаў страчаная раскоша..." (з прыватнай калекцыі С.Пуціліна).

"Лінія жыцця" (работы мастакоў з творчага аб'яднання "Няміга-17"). Выстаўка аднаго экспаната — фарфаравай вазы, вырабленай у Францыі ў сяр. XIX ст. на Сеўрскай мануфактуры.

Экспазіцыя: "Культавыя прадметы" ("Дамавая царква", паўночны рызаліт палаца).

Выстаўкі:

Інтэрактыўная гульня "Таямніцы дома Песняра" для ўсіх катэгорый наведвальнікаў. Тэатралізаваныя экскурсіі па казках, апрацаваных Якубам Коласам для школьнікаў малодшага ўзросту.

"Новая зямля". Вакол пазмы. Якуб Колас і літаратура".

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКИ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4. Тэл.: 327 78 66.

Пастаянная экспазіцыя "Шляхі" з праграмамі роліка ў 3D-фармаце. Выстаўка жывапісу і графікі Барыса і Аксаны Аракчэевых "Усходы бачу моц жыцця" (з уласных фондаў мастакоў).

Цыкл музейна-педагагічных заняткаў з элементамі тэатралізацыі "Дзядзька Янка, добры дзень!" для дзяцей малод-

ПАСПЯШАЙЦЕСЯ НА ПОШТУ!

НАГАДВАЕМ! ЗАВЯРШАЕЦЦА ПАДПІСКА НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА" НА ІІ КВАРТАЛ 2013 г.

Падпісныя індэкс: індывідуальная падпіска — 63875, ведамасная падпіска — 638752.

шага школьнага ўзросту і сямейнага наведвальніка. Інтэрактыўная гульня "У пошуках папараць-кветкі" для ўсіх катэгорый наведвальнікаў.

БЕЛАРУСКИ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 25а. Тэл.: 226 03 98.

Пастаянная экспазіцыя. Выстаўкі: "Сусвет папяровага аркуша" (арыгамі).

ТЭАТР

17 — "Чорная панна Нясвіжа" А.Дударова. 18, 19 — "Местачковае кабарэ" (прэм'ера).

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ "РЭСПУБЛІКАНСКИ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ" г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44. Тэл./факс: 334 60 08.

13, 14 — "Даждзь да прэм'еры" М.Рудкоўскага. 16 — "Нязваны госць" С.Бартохавай. 17 — "Нью! Хэппі, валентайн!" В.Скварцовай.

18 — "Ліфт" Ю.Чарняўскай. 19 — "Адамавы жарты" С.Навуменка. 20 — "Белы анёл з чорнымі крыламі" (сучасная драма) Д.Балыка.

БЕЛАРУСКИ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР

г. Мінск, вул. Мяснікова, 44. Тэл.: 200 81 26. 13 — "Бабін бунт" Я.Пцічкіна. 14 — "Граф Люксембург" Ф.Легара.

скай культуры XIX — пач. XX стст."

"Вайна 1812 г. у гісторыі Мінска". Выстаўкі: "Гістарычная мазаіка" (васковыя фігуры).

Выстаўка, прысвечаная 150-годдзю паўстання 1863—1864 гг., "Паўстанне 1863—1864 гг." (у кнігах, дакументах і іншых помніках XIX ст.).

"Два колы" (з гісторыі мота- і велатэхнікі Беларусі). "Скарбы Беларусі". Дом-музей І.З'езда РСДРП г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.

Выстаўка плаката "Назаўжды".

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць. Тэл.: (8-01596) 2 82 91, (8-01596) 2 82 70.

Пастаянная экспазіцыя. Выстаўкі: "Мір стары — Мір новы" (фотавыстаўка). "Фарфаравае феэрыя". "Вялікае мастацтва рукамі маленькіх людзей".

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19. Тэл.: (8-01770) 5 51 81, 5 31 96, 2 06 02

Экспазіцыя ў нясвіжскай Ратушы "Гарадское самакіраванне Нясвіжа XVIII — першай паловы XIX стст". "Кніжныя скарбы Нясвіжа".

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5. Тэл.: 294 91 96.

Экспазіцыя: "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1. Тэл./факс: 334 11 56.

13 — "Травіята" Дж. Вердзі. 14 — "Бахчысарайскі фантан" Б.Асаф'ева. 16, 17 — "Браты Карамазавы" Р.Вагнера, М.Мусарскага, С.Рахманінава.

18 — "Спячая прыгажуня" П.Чайкоўскага. 19 — "Мадам Батэrfляй" Дж. Пучыні. 20 — "Анюта" В.Гаўрыліна.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ТЭАТР ІМЯ ЯНКИ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Энгельса, 7. Тэл./факс: 227 60 81.

На сцэне Палаца культуры прафсаюзаў 20 — "Каханне ў стылі барока" Я.Стэльмаха. На сцэне Цэнтральнага дома афіцэраў: 13 — "Не мой" А.Адамовіча. 14 — "Лістапад. Андэрсен" А.Паповай. 15 — "Тэатр Уршулі Радзівіл" паводле Ф.У.Радзівіл.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 327 43 22.

Экспазіцыя: "Старажытная Беларусь". "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы". "Водбліскі ваеннай славы". "Мастацтва ў гарад-

МУЗЕІ НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20. Тэл.: 327 45 62.

Экспазіцыя: Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст. Мастацтва Беларусі XIX — пач. XX стст.

Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст. Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст. Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.

Выстаўкі: "Мастацкі Пецярбург: шкло, эмаль, кераміка". Выстаўка, прысвечаная 100-годдзю з дня нараджэння В.Цвірка, "Подых Сусвету".

Выстаўка Г.Слівончык "Столік на дваіх". Выстаўка твораў каліграфіі сучаснага мастака Кітайскай Народнай Рэспублікі Лі Цзо "Знакі, накрэсленыя на нябёсах".

Выстаўка адной карціны Адама Шэмеша "Партрэт Людвіка Кандрацівіча (Уладзіслава Сыракомлі). 1854" (са збору Літоўскага мастацкага музея).

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь:

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX СТ."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 327 88 78.

Пастаянная экспазіцыя: "Парадныя залы", "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча", "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст.". "Цярноўнік красаў". "Аўтапартрэт" Валенція Ваньковіча.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ў В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 68.

Пастаянная экспазіцыя. Выстаўка В.Паўленка "Той абрус, што мама ўзяла".

МУЗЕЙ В.К. БЯЛЫНЦКАГА-БІРУЛІ Ў Г. МАГІЛЁВЕ

г. Магілёў, вул. Ленінская, 37. Тэл.: (8-0222) 22 48 87.

Экспазіцыя "Культура 1-й пал. XIX ст.". 13 — "Травіята" Дж. Вердзі. 14 — "Бахчысарайскі фантан" Б.Асаф'ева. 16, 17 — "Браты Карамазавы" Р.Вагнера, М.Мусарскага, С.Рахманінава. 18 — "Спячая прыгажуня" П.Чайкоўскага. 19 — "Мадам Батэrfляй" Дж. Пучыні. 20 — "Анюта" В.Гаўрыліна.

13 — "Травіята" Дж. Вердзі. 14 — "Бахчысарайскі фантан" Б.Асаф'ева. 16, 17 — "Браты Карамазавы" Р.Вагнера, М.Мусарскага, С.Рахманінава. 18 — "Спячая прыгажуня" П.Чайкоўскага. 19 — "Мадам Батэrfляй" Дж. Пучыні. 20 — "Анюта" В.Гаўрыліна.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 327 43 22.

Экспазіцыя: "Старажытная Беларусь". "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы". "Водбліскі ваеннай славы". "Мастацтва ў гарад-

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 327 43 22.

Экспазіцыя: "Старажытная Беларусь". "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы". "Водбліскі ваеннай славы". "Мастацтва ў гарад-